

NEKA SE LOKALNI GLASOVI ČUJU!

Priručnik za razvoj prakse demokratskog dijaloga
između mladih i donositelja odluka

AGENCIJA ZA
MOBILNOST I
PROGRAME EU

Erasmus+

NEKA SE LOKALNI GLASOVI ČUJU!

Priručnik za razvoj prakse demokratskog dijaloga
između mladih i donositelja odluka

IMPRESUM

NASLOV

Neka se lokalni glasovi čuju!

Priručnik za razvoj prakse demokratskog dijaloga
između mladih i donositelja odluka

IZDAVAČ

Regionalni info centar
za mlade Rijeka – UMKI
Kružna 8,
51 000, Rijeka

ZA IZDAVAČA

Zoran Stevanović

STRUČNA SURADNICA

Ljiljana Kordić

AUTORICA

Marta Berčić

UREDNICA

Diana Kovačić

LEKTORICA

Leonila Marač

GRAFIČKA PRIPREMA I OBLIKOVANJE

Tamara Tokić
Prospekt d.o.o.

TISAK

Zambelli d.o.o.

GODINA IZDAVANJA

2015.

ISBN:

978-953-57358-3-0

CIP zapis dostupan u računalnom
katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka
pod brojem 130702061

Ova publikacija je ostvarena uz financijsku potporu Europske komisije. Ova publikacija odražava isključivo stajalište autora publikacije i Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze. Izradu publikacije podržala Primorsko – goranska županija.

Vlasnik publikacije može koristiti ovaj materijal za neprofitnu upotrebu u javnosti, uz navođenje točnog izvora. Nijedan dio ove publikacije ne smije se reproducirati, učiniti na bilo koji način dostupnim, digitalizirati, prevoditi, uključivati u kompilacije ili prenositi bez pismene suglasnosti Regionalnog info centra za mlade Rijeka – UMKI.

Izrazi koji se koriste u ovom priručniku, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Sve što se u priručniku odnosi na gradove odnosno gradonačelnike, također vrijedi za općine i županije - načelnike i župane.

AGENCIJA ZA
MOBILNOST I
PROGRAME EU

Erasmus+

SADRŽAJ

- 5 UVODNA RIJEČ
- 6 O PROJEKTU NEKA SE LOKALNI GLASOVI ČUJU!
- 10 SUDJELOVANJE MLADIH
 - 14 kako i zašto sudjelovati?
 - 15 11 pokazatelja za uspješno uključivanje mladih
- 22 SAVJETI MLADIH *posrednici između mladih i donositelja odluka*
 - 23 ciljevi *mladi uče i vježbaju demokraciju*
 - 27 uloga *čije interese zastupamo?*
 - 28 članovi *tko može biti član i tko ih bira?*
 - 29 djelokrug rada *o čemu zapravo odlučujemo?*
 - 31 način rada *što možemo učiniti?*
 - 32 odnos savjeta mladih i predstavničkog i izvršnog tijela JL(R)S
*imamo li pravo tražiti sastanak s (grado)načelnikom/županom,
točku dnevnog reda na sjednici općinskog/gradskog/županijskog
vijeća?*
- 36 STRUKTURIRANI DIJALOG *što je to?*
otkrivamo misterij koji se krije iza "strukturiranog dijaloga"
- 40 HODOGRAM IZBORA ČLANOVA SAVJETA MLADIH I RAD SAVJETA MLADIH
- 52 IZRADA LOKALNOG PROGRAMA ZA MLADE
 - 54 eu prioriteti i alati
 - 55 opći ciljevi iz EU strategije za mlade
 - 55 tko sudjeluje u izradi lokalnog programa za mlade
 - 56 faze izrade
 - 62 područje djelovanja za mlade iz EU strategije za mlade
- 66 RAD S MLADIMA (YOUTH WORK)
što je to i tko su stručnjaci u u radu s mladima (youth workeri)?
- 70 O AUTORICI
- 71 O UDRUZI

UVODNA RIJEČ

Priručnik u Vašim rukama, rezultat je trećeg dijela našeg projekta Neka se lokalni glasovi čuju! započetog 2011. godine te čini jednu od niz aktivnosti kojima jačamo politike za mlade na lokalnoj odnosno regionalnoj razini.

Namijenjen je jedinicama lokalne i regionalne samouprave (JL(R)S) odnosno svima koji u svom radu uključuju mlade i donose odluke koje se tiču mladih. Namijenjen je i mladima, kako onima okupljenima u savjete mladih tako i svim ostalim mladima koji djeluju u organiziranim oblicima djelovanja mladih ili mladima koji tek se tek žele aktivirati.

Udruga Regionalni info centar za mlade Rijeka, u 16 godina svog postojanja i iskustva rada s mladima, kontinuirano prati potrebe i interese mladih, trendove u radu s njima te sukladno aktualnim politikama za mlade i smjernicama u području djelovanja mladih, osmišljava i realizira aktivnosti za mlade te širi rezultate i primjere dobre prakse.

Priručnik o razvoju prakse demokratskog dijaloga između mladih i donositelja odluka ima cilj osnažiti mlade i one koji rade s mladima za sudjelovanje u donošenju (političkih) odluka i one koji rade s njima, a predstavlja još jedan u nizu doprinosa naše udruge i tima iskusnih stručnjaka u području rada s mladima i kreiranja kvalitetnih, aktualnih politika za mlade. Kao u prethodnim aktivnostima, u njemu nastojimo rad temeljiti na realnim istraženim potrebama mladih u zajednici.

Nastavljamo zagovarati, promovirati, osnaživati sve dionike te iznalaziti brojne načine kako bismo utjecali na kreiranje uvjeta života mladih u našoj zajednici temeljem znanstvenih ispitivanja, potreba mladih, strateškim promišljanjem o uvjetima u kojima mladi žive. Na taj način nastojimo osigurati što više mogućnosti mladima kako bi aktivno doprinosili i oblikovali svoju zajednicu, osnažujući ih za preuzimanje odgovornih uloga za vlastite i živote članova svoje zajednice.

Vjerujemo da ćete, kao mlada osoba, sadržaj ovog priručnika iščitavati sa zanimanjem i u njemu pronaći osnove za zagovaranje svojih interesa, prava, potreba i mogućnosti. Pratite razvoj lokalnih politika za mlade kao ravnopravan partner u stvaranju, provedbi i evaluaciji istih!

Također, vjerujemo da ćete, kao donositelj odluka i službenik kojemu je u nadležnosti rad s mladima, koristiti priručnik u svakodnevnom radu kako bi uspostavili, njegovali i kontinuirano razvijali dijalog s mladima.

Dionicima u procesu razvoja prakse demokratskog dijaloga, stojimo na raspolaganju za sve oblike stručne potpore i savjetovanja.

O PROJEKTU NEKA SE LOKALNI GLASOVI ČUJU!

O PROJEKTU NEKA SE LOKALNI GLASOVI ČUJU!

Prepoznavši važnost aktivnog sudjelovanja mladih u donošenju odluka započinjemo osmišljavati projekte s ciljem osnaživanja mladih za sudjelovanje kroz kvalitetno informiranje, savjetovanje i edukaciju mladih okupljenih u organizirane oblike djelovanja mladih, s naglaskom na članove savjeta mladih kao institucionalnog oblika djelovanja mladih koji ima potencijal uključiti što veći broj mladih u procese donošenja odluka.

Projekt „Neka se lokalni glasovi čuju“, kao projekt demokratskog djelovanja mladih, te aktivno uključivanje mladih u procese kreiranja lokalnih politika prema mladima i osnaživanja za sudjelovanje, uspješno se realizira i razvija od siječnja 2011. godine.

Dosad su realizirana tri nastavka projekta, tijekom kojih nastojimo osigurati sustavni razvoj sektora mladih na razini Primorsko-goranske županije. Projektima se pruža sveobuhvatna podrška svim dionicima u sektoru mladih, a za aktivno sudjelovanje mladih u donošenju lokalnih politika prema/za/s mladima, na temelju utvrđenih potreba u lokalnoj zajednici. Tako utječemo na pozitivne promjene u životu mladih u lokalnoj i regionalnoj zajednici.

1.1.2011. – 1.7.2012.

Inicijalni projekt proveden je u Primorsko-goranskoj županiji (PGŽ) uz financiranje Agencije za mobilnost i programe EU i sufinanciranje Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke. Cilj projekta bio je utjecati na povećanje razine sudjelovanja mladih kroz inicijative i projekte u lokalnim zajednicama u gradovima PGŽ.

Veoma uspješno proveden projekt rezultirao je opsežnim istraživanjem lokalnih politika za mlade u 14 jedinica lokalne samouprave u Županiji, izrađena je **publikacija** (dostupna na www.umki.hr u [PDF formatu](#)/dokumenti) s rezultatima istraživanja, preporukama za kreiranje lokalnih politika za mlade i rad s mladima u lokalnim zajednicama. Pored toga, [potpisana je Povelja o suradnji](#) Udruge Regionalni info centar za mlade Rijeka – UMKI, sa svih 14 gradova uključenih u projekt.

1.3.2014. – 30.9.2014.

Prvi nastavak projekta nastavlja financijski podržavati Agencija za mobilnost i programe EU kroz program Mladi na djelu, podakciju 5.1. Sastanci mladih i osoba odgovornih za politiku prema mladima uz sufinanciranje Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u RH. Središnji događaj projekta je dvodnevni sastanak predstavnika mladih i osoba odgovornih za

politiku prema mladima iz svih 14 gradova u Primorsko – goranskoj županiji, uključujući i samu Županiju, a s ciljem osnaživanja mladih i povećanja razine sudjelovanja mladih kroz inicijative i projekte u lokalnim zajednicama u gradovima PGŽ.

Na održanom sastanku u Rijeci, 4. i 5. lipnja 2014., okupljeni predstavnici mladih, odnosno Savjeta mladih iz Županije raspravljali su o problemima i potrebama mladih u njihovim lokalnim zajednicama. Organizirane su sljedeće tematske radionice: Mladi i sudjelovanje, Lokalna politika za mlade, Savjeti mladih (što i kako?), Ideje za bolji rad savjeta mladih, Umrežavanje. Raspravljalo se o rješenjima, koje su predlagali kroz projekte mladih i organizirane demokratske strukture mladih, te o oblicima podrške koju im ne/pružaju jedinice lokalnih samouprava i o ne/postojećim resursima u lokalnoj zajednici, umrežavanju i unaprjeđivanju postojećih praksi.

Predstavnici jedinica lokalne samouprave iz 14 gradova u Primorsko-goranskoj županiji (uključujući Županiju) su prisustvom na sastanku s mladima, u ulozi osoba odgovornih za politike prema mladima, dali važan doprinos pokretanju suradničkih procesa prema strukturiranom dijalogu o temama od interesa mladih, a u cilju uvrštavanja u strateške prioritete politike za mlade u gradovima naše Županije.

1.9.2014. – 15.12.2014.

Drugi nastavak projekta usmjeren je na kreiranje uvjeta za kvalitetno informiranje, savjetovanje i edukaciju članova Savjeta mladih ali i donositelja odluka kreiranjem **priručnika o sudjelovanju mladih u procesu donošenja (političkih) odluka**. Kako bi isti bio što korisniji i nudio odgovore na krucijalna pitanja oko problematike djelovanja savjeta mladih i mladih u lokalnoj zajednici, u kontekstu sudjelovanja mladih u donošenju odluka, **provedeno je 14 savjetovanja i konzultacija s dionicima na području cijele Primorsko-goranske županije.**

Projekt je ostvaren uz podršku **Primorsko-goranske županije** kroz natječaj iz područja samoorganiziranja, informiranja i uključivanja mladih za 2014. godinu.

Diana Kovačić, voditeljica programa politika za mlade i projekta „Neka se lokalni glasovi čuju!“

SUDJELOVANJE MLADIH

SUDJELOVANJE MLADIH

Smjernice javnih politika Europske unije kreću se u posljednjih dvadesetak godina sve više u smjeru osiguravanja uvjeta za osnaživanje i jačanje mladih u društvu. Mladi, kao posebno rizična skupina, trebaju potporu društva na svim razinama. Jedan od najvažnijih alata za unaprijeđenje njihova života je povećanje realnog sudjelovanja mladih u javnom životu u zajednici u kojoj žive, a posebno u procesima političkog odlučivanja. Zašto?

“Aktivno građanstvo” je prioritetna vrijednost EU politika, a poticanje sudjelovanja građana u procesima demokratskog odlučivanja sve važnije područje ulaganja.

Zašto su se donosioci političkih odluka pri odlučivanju o prioritetima ulaganja iz javnih prihoda, na međunarodnom, nacionalnim i lokanim razinama okrenuli ka uključivanju građana, te savjetovanju (konzultiranju) s građanima, propitivanju potreba građana, odnosno dijalogu sa svim zainteresiranim skupinama?

Aktivnim sudjelovanjem u donošenju političkih odluka činimo svoj i život naših sugrađana po mjeri nas samih. Načini ulaganja sredstava i društveni prostor o kojem se treba brinuti država ili grad se sve više kreću u smjeru povećanja odgovornosti i održivog ulaganja iz javnih prihoda. Smjernice javnih politika prati normativna uređenost odlučivanja i raspolaganja javnim prihodima, pa se oni zbog ograničenih resursa, bez obzira na različite političke opcije u državama i gradovima, sve pažljivije troše. Nema mjesta za promašene mjere javnih politika i paušalne odluke o nacionalnim, posebno međunarodnim prioritetima.

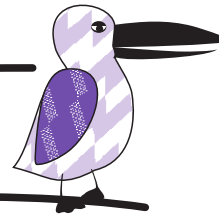
U tom smjeru, javne politike EU nastoje biti temeljene na rezultatima znanstvenih istraživanja (*evidence-based policy*), kao i sve većem uključivanjem građana u donošenje odluka. Pored toga, kriteriji za ulaganja se sve više rukovode načelima dobrog upravljanja, uključivanjem civilnog društva i drugih relevantnih dionika u planiranje i provedbu javnih politika.

Posebno važno za mlade je omogućiti stvarno sudjelovanje u procesima političkog odlučivanja, one u kojima se mlade iskreno pita za mišljenje koje se uvažava i smatra relevantnim u donošenju i provođenju određene odluke koja se direktno i indirektno tiče njihova života.

Razni autori su oblikovali više modela sudjelovanja, koji omogućuju analizu i zorno prikazivanje razina sudjelovanja djece i mladih u procesima političkog odlučivanja i odlučivanja općenito. Svima koji rade s mladima dobro je poznat Hartov model “ljestvi”. Model prikazuje odnos “odraslih”, odnosno onih koji imaju moć u procesima odlučivanja prema mladima i sudjelovanju u tim procesima. Sljedeća slika prikazuje prilagođeni Hartov model sudjelovanja djece i mladih.

Prilagođene Hartove ljestve sudjelovanja (participacije) mladih:

10. MLADI DONOSE ODLUKE mladi odgovorno donose odluke, odrasli sudjeluju ako su pozvani
9. MLADI DONOSE ODLUKE UZ POTPORU ODRASLIH mladi iniciraju odluke uz potporu odraslih
8. ZAJEDNIČKO ODLUČIVANJE odrasli i mladi donose odluke zajedno na principima poštovanja i jednakosti
7. KONZULTACIJE odrasli konzultiraju mlade (pitaju ih za savjet, mišljenje mladih eksperta) donose odluke imajući u obzir mišljenja mladih
6. “POZITIVNO SUDJELOVANJE” odrasli pozivaju mlade da izraze svoje mišljenje, ali odluke donose u skladu s pretpostavkama odraslih
5. SIMBOLIČNO SUDJELOVANJE odrasli odlučuju, mladi mogu donositi manje važne odluke
4. UKRASNO (DEKLARATIVNO) SUDJELOVANJE odrasli odlučuju, mladi sudjeluju pjevajući, plešući ili izvodeći druge ceremonijalne funkcije
3. MANIPULACIJA odrasli odlučuju, mlade se pita ako se slažu s njihovim odlukama, ali im se ne daje mogućnost izbora
2. BLAGA KONTROLA sve odluke donose odrasli, mladima se govori što da rade i zašto
1. KONTROLA OD STRANE ODRASLIH / PROFESIONALACA odrasli donose sve odluke, mladima se govori što da rade, bez ikakvih drugih informacija

Nije realno očekivati od donositelja političkih odluka da, čak i u demokratskim sustavima samoinicijativno prevaziđu dugogodišnju kulturnu i političku praksu neuključivanja djece i mladih u donošenje političkih odluka. Upravo zbog prepreka koje zahtijevaju promjenu i pomak u razmišljanju (*mind-shift*) onih koji odlučuju, bilo je potrebno uložiti dodatne napore na EU razini, kako bi se unaprijedilo ovo područje. Usprkos donesenoj UN – ovoj Deklaraciji o pravima djeteta (1959), bilo je potrebno detaljnije regulirati prava djece i mladih, pa je 1985. godine donesena Konvencija o pravima djece, što je omogućilo civilizacijski okvir za uključivanje djece i mladih u ove procese. Time je **pravo na sudjelovanje u donošenju odluka postalo jedno od prava djece i mladih**.

Najčešći oblik djelovanja mladih je tijelo koje zastupa javne interese mladih na lokalnoj i regionalnoj razini - **savjet mladih** (*youth council, youth advisory boards*). Bez obzira na različitosti i uspješnost načina na koji se konstituira, ovo tijelo ima mogućnost da u okviru zakonski određenih ovlasti zastupa interese mladih i bude legalno savjetodavno tijelo predstavničkom i/ili izvršnom političkom tijelu, odnosno izabranoj vlasti. **Savjeti mladih jesu legalni partneri za dijalog i pregovore.**

Pored ovoga tijela, važan alat za provedbu mjera javnih politika su **međunarodne strategije za mlade, odnosno nacionalni programi za mlade**. Kako bi se obuhvatile sve specifičnosti mikroregija, demokratska praksa nalaže donošenje ovakvih političkih dokumenta na lokalnoj i regionalnoj razini, odnosno donošenje lokalnih i regionalnih programa djelovanja za mlade, što je naše Ministarstvo socijalne politike i mladih i prepoznalo, pa se od 2014. godine njihova izrada i financira iz javnih prihoda.

Lokalni i regionalni programi jesu politički dokumenti koji predstavljaju i financijski okvir za aktivno sudjelovanje mladih u zajednici i priliku za zagovaranje interesa mladih na lokalnoj razini, pri čemu je uloga savjeta mladih od neprocijenjive važnosti.

Bitna karika u lancu sudjelovanja i društvenog uključivanja mladih jesu i osobe osposobljene za rad s mladima. Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine prepoznaje i sljedeći cilj koji se tiče rada s mladima: „Cilj 1.2. Stvoriti institucionalne pretpostavke za unaprijeđenje rada s mladima. Zadatak 3. Izraditi analizu mogućnosti profesionalizacije rada s mladima“.

Države u okruženju pokrenule su ili su već profesionalizirale rad s mladima prema različitim modelima. No, nama još predstoje procesi izrade standarda zanimanja „djelatnika za mlade“, evaluacije i stvaranje različitih modela obrazovanja i osposobljavanja za rad s mladima, te priznavanje u

Hrvatskom nacionalnom kvalifikacijskom okviru.

Do tada, mladi koristite sve resurse koje imate! Svugdje ima osoba koje imaju volje i znanja za rad s mladima. Pozivamo sve predstavnike organiziranih oblika djelovanja mladih da aktivno sudjeluju u donošenju političkih odluka o pitanjima koje se njih tiču. Zakonski okvir, usprkos svim dosadašnjim nedostacima, omogućuje mladima da sudjeluju u unaprjeđenju životnih uvjeta mladih iz zajednice, iskoristite to!

KAKO I ZAŠTO SUDJELOVATI?

Sudjelovanje mladih u procesima političkog odlučivanja na lokalnoj i regionalnoj razini je u Republici Hrvatskoj regulirano je **Zakonom o savjetima mladih** (Narodne novine broj 41/14). **Nacionalnim programom za mlade za razdoblje od 2014. do 2017.** godine utvrđene su smjernice, mjere i prioriteti javnih politika za mlade. Unatoč pokušajima 2013. i 2014. godine, još uvijek nije reguliran sektor mladih, no neki procesi su ipak započeti. Na razini Ministarstva socijalne politike i mladih oformljena je nacionalna radna skupina za rad s mladima, pa u dogledno vrijeme možemo očekivati i “zakon o mladima”.

Važna uporišta za Zakon o savjetima mladih i za druge nacionalne dokumente kojima se reguliraju javne politike za mlade su:

- ▶ Bijela knjiga za mlade Europe (2001.) koja predstavlja zaokret u javnim politikama prema mladima (obnovljena 2011.)
- ▶ EU povelja o sudjelovanju mladih u gradovima (2004.) koja predstavlja jasno okretanje javnih politika ka obavezi pružanja potpore i uključivanju mladih
- ▶ [EU povelja o informiranju i savjetovanju mladih](#) (2004.), koja naglašava važnost jasnog, transparentnog i za mlade primjerenog informiranja i savjetovanja, te
- ▶ EU strategija za mlade 2010. do 2018. (2009.), koja nudi politički okvir i smjernice za ulaganja u mlade.

11 POKAZATELJA ZA USPJEŠNO UKLJUČIVANJE MLADIH

U izvješću iznesenom na konferenciji Europskog foruma mladih¹, predstavljene su preporuke za kreiranje javnih politika za i s mladima, prema kojima vlasti (javna uprava, na svim razinama) trebaju voditi brigu o **11 pokazatelja za uspješno uključivanje mladih**.²

Sukladno pokazateljima, iznosimo **kratku analizu stanja javnih politika za i prema mladima u RH:**

1. NEFORMALNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE MLADIH (*non-formal education*)

Cilj je poticati aktivno učenje mladih. U tom području pokrenuti su procesi pa se sve više uviđa važnost neformalnog obrazovanja, odnosno potiče cjeloživotno učenje.

Važnu ulogu i neformalnoj edukaciji imaju udruge mladih i za mlade, pri čemu su se klubovi i centri za mlade pokazali kao pravo mjesto za neformalno učenje. Pored toga, volontiranjem mladi stječu razne kompetencije koje ne mogu kroz formalno obrazovanje, pa se sve više potiču aktivnosti koje obuhvaćaju volonterski rad i neformalnu edukaciju.

Uloga gradova/općina i županija je u poticanju (financiranju) ovakvih programa i projekta, odnosno poticanja organizacija civilnog društva da svoje aktivnosti strukturiraju u smjeru cjeloživotnog učenja.

2. OSNAŽIVANJE I POTPORA “DJELATNICIMA” ZA MLADE (*youth training policy*) kao spona između mladih i struktura, važnih multiplikatora različitih vještina.

Cilj je profesionalizirati rad s mladima, osigurati formalno i neformalno obrazovanje za osobe koje rade s mladima, kako bi se sustavno unaprijedilo i financiralo ovu vrstu rada. Razina razvijenosti ovog pokazatelja govori nam o “ozbiljnosti” rada s mladima.

U ovom području daleko zaostajemo od država EU u okruženju. Rad s mladima je prepušten entuzijazmu osoba koje rade s mladima, osobnim vještinama i trudu pojedinih organizacija civilnog društva koje rade s mladima. Posebno valja istaknuti rad u lokalnim i regionalnim info centrima za mlade, klubovima i

¹ *Europski forum mladih je platforma kojoj je pristupilo više od 100 međunarodnih nevladinih organizacija mladih i nacionalnih vijeća (savjeta) mladih u Europi. Baza EYF-a je u Bruxellesu. Forum je priznati partner (savjetodavno tijelo) Vijeća Europe i institucije Europske unije u području mladih. <http://www.youthforum.org/>*

² *Indikatori Europskog foruma mladih, prema izvješću Vijeća EU (2001.); 11 Indicators of National Youth Policy.*

centrima za mlade te udrugama mladih i za mlade. Za sada postoji samo pojedinačno, fragmentirano i nestrukturirano neformalno osposobljavanje za stjecanje pojedinih kompetencija za rad s mladima. Veliku ulogu u profesionalizaciji rada s mladima ima politička volja, ali i sam sektor u kojem se rad odvija, kao i osobe koje rade s mladima. Njihovo iskustvo u radu s mladima, kao i iskustvo iz država okruženja treba usmjeravati u pravcu profesionalizacije rada s mladima. U EU postoji više modela rada s mladima, a učenje iz iskustava drugih olakšat će pronalaženje optimalnog modela za naše prilike.

Najznačajniju ulogu u profesionalizaciji rada s mladima imaju sami akteri, a **u suradnji sa stručnjacima (obrazovnim i strukovnim institucijama) treba djelovati na društvenom priznanju ovog rada.**

3. Pravna regulacija sektora mladih

Potrebno je regulirati “javni sektor mladih” kako bi se osiguralo **“infrastrukturu” za sudjelovanje mladih u procesima političkog odlučivanja te uključilo sve dionike koji mogu unaprijediti život mladih.** Javni sektor mladih obuhvaća elemente strukture za djelovanje za mlade. Za sada postoje pojedinačni elementi koji su djelomično regulirani i to u području političkog odlučivanja (Zakon o savjetima mladih) i općenito u području javnih politika za i prema mladima (Nacionalni program za mlade. Predstoji nam regulacija organiziranog djelovanja mladih i za mlade te rad s mladima. **Strukturiranje javnog sektora mladih i pravna regulacija svih segmenata ovoga sektora, okvir je za financiranje aktivnosti kojim se unaprijeđuje društveni položaj mladih.**

4. Proračun za mlade

Potrebe mladih i provedba aktivnosti i programa koje provode mladi i za mlade moraju imati svoje mjesto u proračunu, kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj/lokalnoj razini. **Financiranje programa javnih potreba prema djelatnosti (društvene djelatnosti: odgoj i obrazovanje, kultura i dr.) ne osigurava za mlade primjeren način financiranja, a posebno ne onih projekata koje provode sami mladi.** Osiguravanjem sredstava iz javnih prihoda kojima se daje potpora i potiču prethodni pokazatelji i aktivnosti mladih, omogućit će mladima da u punom smislu sudjeluju u zajednici u kojoj žive.

Posebno je važno osigurati financiranje lokalnih i regionalnih info centara za mlade i klubova/centara za mlade, kao društvenog prostora za djelovanje mladih. Za sada ta sredstva osigurava samo država, uz minimalno sufinanciranje JL(R)S. Takvi prostori trebaju biti sigurno i poticajno okruženje za razvoj mladih, što znači da mnogi takozvani “klubovi za mlade” koji funkcioniraju kao barovi i kafići, zapravo

ne predstavljaju sigurno i poticajno okruženje za mlade. Područje rada klubova za mlade treba jasno i temeljito regulirati.

5. Informiranje mladih

Razvojem novih tehnologija, promijenio se i način informiranja mladih. Razvoj demokracije je također doveo do promjena u razini uključivanja građana u procese političkog odlučivanja. Danas, dobra politička i demokratska praksa nalaže dostupnost svih relevantnih informacija koje se tiču pojedinih skupina građana. Stoga je **potrebno razvijati strategije informiranja mladih**. Nije dovoljno da se mladima osigurava dostupnost informacija, na primjer na internetu, već informacije koje se tiču mladih moraju biti primjerene mladima, što znači razumljive i jednostavne.

Mladima također treba omogućiti da sami stvaraju informacije za mlade, kroz razne komunikacijske kanale (internetske portale, društvene mreže, fanzine, časopise, radio emisije i dr.). Pomak u tom smjeru su učinili regionalni i lokalni info centri za mlade **kroz neprofitne medije za mlade putem različitih alata**: internetskih portala za mlade, radio emisija za mlade, časopisa za mlade, društvenih mreža kojima je cilj, pored informiranja i povezivanje mladih.

6. Politike na više razina

Javne politike za mlade moraju biti provedene na svim razinama jer nije dovoljno da vlasti na nacionalnoj razini reguliraju sektor mladih - gradovi, općine i županije trebaju provoditi lokalne i regionalne politike za mlade.

Iako su javne politike za mlade prisutne u Hrvatskoj skoro 10 godina, **još uvijek se sudjelovanje mladih može okarakterizirati kao “deklarativno” i “ukrasno”³ na regionalnoj i lokalnoj razini**. Već nekoliko godina Ministarstvo socijalne potilike i mladih sufinancira rad klubova za mlade, rad regionalnih i lokalnih info centara za mlade, a od 2014. godine i izradu lokalnih programa za mlade. **JL(R)S su ključni dionici za stvaranje poticajnog okruženja sukladno specifičnostima sredine i specifičnim potrebama mladih**.

³ Vidi sliku 1. Prilagođene Hartove “ljestve participacije”.

7. Istraživanja mladih i o mladima

Javne politike moraju biti oblikovane i temeljene na rezultatima znanstvenih i stručnih istraživanja o mladima, a ne prepuštene spekulacijama, a naročito ne ovisiti o željama vlasti, što je česti slučaj u Hrvatskoj. "Evidence based policy" je mjera za kvalitetne javne politike.

U Hrvatskoj je malo sustavnih istraživanja o mladima, a još manje rezultati tih istraživanja imaju utjecaja na kreiranje javnih politika. Najveći broj istraživanja u sektoru mladih su provele organizacije civilnog društva, no često su ta istraživanja samo dio projektnih aktivnosti prihvatljivih programima i fondovima EU. Na nacionalnoj razini se vide pomaci, no na lokalnoj i regionalnoj razini se programi javnih potreba i javne politike najčešće temelje na „želji vlasti“. U posljednje vrijeme su popularne izrade „strategija“ upitne kvalitete, ponajviše jer ne uključuju javnost i ciljne skupine u izradu.

Praćenje potreba mladih, što predstavlja rutinski obrazac za politike za mlade u našem okruženju, prepušteno je indicijama, slučajnosti, volji i interesu službenika te političkoj volji. Pored toga, administrativni aparat javne uprave na lokalnoj i regionalnoj razini je vrlo trom i nesklon promjenama. Novine u načinu planiranja proračuna vide se samo kao dodatni posao. Umjesto da se vodi briga o kriterijima za financiranje, odnosno pokazateljima praćenja ulaganja (rezultata i provedbe), takve inicijative se ne prihvaćaju.

Budući da mladi imaju zakonski okvir za sudjelovanje, trebaju jasno propitivati svoje lokalne uprave o potrebama mladih i poticati ih da poduzimaju sve vrste primijenjenih istraživanja i analiza kako bi se ulaganje u mlade zaista temeljilo na stvarnim potrebama.

U takva istraživanja trebaju biti uključeni ključni dionici u životu mladih, a ponajviše sami mladi, kao sudionici u ulozi „mladih eksperata“. Važnu ulogu imaju i regionalni, te lokalni info centri, jer imaju velike baze podataka o raznim potrebama i aktivnostima mladih i za mlade, te o aktualnim dionicima sektora mladih.

8. Sudjelovanje (participation)

Temelj javnih politika mora biti aktivna uključenost mladih na svim razinama, sudjelovanje mladih u procesima političkog odlučivanja, su-upravljanje kroz sudjelovanje. Kao što je ranije navedeno, mladi u Hrvatskoj najčešće nemaju prilike koristiti svoje pravo na sudjelovanje. Uglavnom, mladi nisu niti upoznati s mogućnostima aktivnog sudjelovanja, pa se to i zlorabi.

Komunikacijski kanali kojima će se mladi i donositelji političkih odluka služiti, ovise o sredini, a najgora je situacija kada niti jedna strana ne otvara nove kanale komunikacije. **Posebno je važno pronaći pravi model otvaranja dijaloga između mladih i donositelja političkih odluka** u manjim sredinama u kojima je moguće gotovo pa svakodnevno komunicirati, neposredno ili posredno. Istraživanja pokazuju da su mladi u našim gradovima i općinama na jednoj strani, a donositelji političkih odluka na drugoj.

Mladi nemaju vremena čekati promjene, nadajući se nekoj novoj vlasti koja će imati više razumijevanja za njih. Mladi žele promjene odmah, žele vidljive aktivnosti u kojima će moći sudjelovati i vidjeti promjene u vrlo kratkom roku. Takvo okruženje je poticajno za sudjelovanje.

Iskustva iz EU pokazuju da se mladi povlače pred ogromnom količinom informacija kojima su svakodnevno okruženi. Potreban im je mentor koji će objasniti komplicirane procedure i zahtjeve društvene okoline. Upravo zato, **trend u EU je da se, kako bismo povećali razinu participacije mladih, sve više okrećemo direktnom, fizičkom kontaktu s mladima, a društvene mreže i novi mediji služe samo onima koji su već upoznati s određenim mogućnostima sudjelovanja.**

Rad na povećanju razine sudjelovanja mladih treba biti usmjeren ka stvaranju povjerenja prema onima koji su informirani i osposobljeni za rad s mladima. Zato su klubovi za mlade, info centri za mlade i osobe za rad s mladima od ključnog značaja za sudjelovanje mladih.

9. Međusektorska suradnja

O mladima se ne može kvalitetno odlučivati bez suradnje među sektorima. Potrebno je osigurati napredak i razvoj u raznim područjima djelovanja, od zdravlja do prijevoza. Ovako kompleksan pristup koji zahtijeva brze i fleksibilne mjere javnih politika, moguć je samo međusektorskom suradnjom. Tijela javne uprave na svim razinama su specijalizirana za svoje područje djelovanja, pa često niti surađuju na rješavanju potreba građana. Mnogi problemi tako ostaju neriješeni. **Međuresorno tijelo ili koordinacija u kojem će pored predstavnika mladih (savjeti mladih, udruge mladih, drugi oblici organiziranog djelovanja mladih), biti i predstavnici izvršnih/predstavničkih tijela te drugih institucija sa sjedištem u lokalnoj sredini, mogu brže i učinkovitije rješavati probleme mladih.**

10. Inovacije

Javne politike trebaju poticati društvene inovacije i motivirati mlade da svoju kreativnost usmjere ka unaprijeđenju života u zajednici u kojoj žive. U Republici Hrvatskoj, nažalost inovacije u javnoj i

javnim politikama nisu poželjne! **Upravo su mladi najznačajniji resurs koji u lokalnu zajednicu može unijeti inovacije kojima se može odgovoriti na određeni problem mladih ili šire zajednice.** Osluškivanje mladih i prepuštanje mladima da slobodno kreiraju aktivnosti za sebe, može dovesti do blagostanja cijeloga društva. Ključnu ulogu ima lokalna zajednica koja osigurava financiranje i koja potiče stvaralaštvo, u svim područjima. Zato su klubovi za mlade često rasadnici ideja, a rad s mladima inspirativan.

Mladi izađite iz sjene nevidljivosti i pokažite koliko ste spremni dati sebe za zajednicu. Neka “odrasli” uče od vas. Pokažite zajednici u kojoj živite koliko ste kreativni i kako možete riješiti mnoge probleme!

11. Tijela za savjetovanje mladih

Mladima treba osigurati tijela, komunikacijske kanale koji su im dostupni i primjereni kako bi se moglo provoditi savjetovanje i sudjelovanje mladih u procesima političkog odlučivanja, sudjelovanje u svim sferama života. Upravo kako bi se omogućilo puno sudjelovanje mladih, potrebno je osigurati profesionalizaciju rada s mladima, osobe koje će “prevoditi” ideje i potrebe mladih u stvarnost i biti posrednici između mladih i donositelja političkih odluka i stručnjaka.

SAVJETI MLADIH

SAVJETODAVNO TIJELO, POSREDNICI IZMEĐU
MLADIH I DONOSITELJA POLITIČKIH ODLUKA

SAVJETI MLADIH

ŠTO JE SAVJET MLADIH U REPUBLICI HRVATSKOJ?

Savjet mladih je savjetodavno tijelo općinskog/gradskog vijeća ili županijske skupštine, koje sudjeluje u procesima političkog odlučivanja javno zagovarajući interes mladih iz zajednice.

Način rada, biranja, prava i odgovornosti ovog savjetodavnog tijela regulirano je Zakonom o savjetima mladih.

Glavni problem u ovom trenutku je **što veliki broj gradova i općina nije osnovao savjete mladih. Novi Zakon predviđa nadzor Ministarstva socijane politike i mladih nad provedbom Zakona.**

Jedinice lokalne/regionalne samouprave, trebate učiniti sve kao bi motivirali mlade da se prijave na ovu funkciju! Opravdanje da se mladi ne javljaju na javne pozive za osnivanje savjeta mladih, ne možemo više tražiti u nedovoljnom interesu za rad u ovom tijelu. **Jedinice lokalne samouprave trebaju učiniti više od raspisivanja javnog poziva.**

Ne zaboravite:

- ▶ za kvalitetan odnos je potrebno da obje strane budu aktivne,
- ▶ potrebno je učiniti više od formalnog zadovoljavanja zakonskog okvira,
- ▶ mlade treba motivirati, osposobiti i informirati o svim mogućnostim sudjelovanja.

Mladi, koji su zadovoljni u sredini u kojoj žive nositelj su razvoja i blagostanja.

Jedinice lokalne/regionalne samouprave, pitajte se što niste učinili kako biste motivirali mlade za njihovo sudjelovanje, kako ćete povratiti njihovo povjerenje. Bez mladih nema budućnosti niti blagostanja u zajednici. A to je puno više od fraze!

CILJEVI SAVJETA MLADIH MLADI UČE I VJEŽBAJU DEMOKRACIJU

Prema Zakonu o savjetima mladih, uloga ovog tijela je „...sudjelovanje mladih u odlučivanju o upravljanju javnim poslovima od interesa i značaja za mlade, aktivno uključivanje mladih u javni život te informiranje i savjetovanje mladih u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.“ (I. Osnovne odredbe, Članak 1.)

To znači da je cilj osnivanja savjeta mladih **“omogućiti mladima da iskuse demokraciju”** (Europska povelja o sudjelovanju mladih u životu općina i regija (1992.), revidirana (2003).

Sudjelovanje mladih u „životu zajednice“ omogućuje im da aktivno žive u općini/gradu ili regiji umjesto da žive na njihovim rubovima. To je nužan preduvjet za zajednički život na ulici, susjedstvu, općini ili regiji kao i za doprinos pozitivnim promjenama u društvu. Kao značajan čimbenik društvene integracije, pomaže im sučeljavanje s različitim stajalištima u suvremenom društvu: s jedne strane to su anonimnost i povlačenje u sebe, a s druge strane - društvena odvažnost i želja za promjenom stvari (iz Uvoda u EU povelju o sudjelovanju mladih u životu općina i regija).

Sudjelovanje mladih se odnosi na sve faze donošenja tih akata, od planiranja, do prijedloga za općinsko/gradsko vijeće/županijsku skupštinu. Konkretno, to se odnosi na:

1) Informiranje mladih – pružanje informacije o tome što se planira

Gradovi i općine upravljaju proračunskim приходima u skladu s više stotina zakona i podzakonskih akata. Nadležnost gradova (općina ili županija) opisana je u njihovim statutima. Tu su definirani javni poslovi koje grad obavlja za građane koji žive na njegovu teritoriju. Svakodnevno se proizvede stotine dokumenata, kojima se reguliraju pojedine političke odluke, bilo da se radi o pravima koje građani ostvaruju, bilo da se donose nove odluke o tim pravima ili se radi o raznim suglasnostima, natječaju za posao, planiranju nove dvorane ili ostalim poslovima iz djelokruga rada. Kako su ti dokumenti pisani administrativnim i stručnim jezikom, mladima su oni često nerazumljivi. I nije niti čudno! Nitko nema vremena čitati sve zakone i to se niti ne očekuje od mladih.

Često stječemo dojam da ti dokumenti nisu posve razumljivi niti onima koji te odluke donose, vijećnicima, gradonačelnicima ili članovima radnih tijela. No, to nije niti čudno jer se za donošenje takvih dokumenata mora poznavati mnoštvo zakona i demokratskih procedura. Zato postoje stručni službenici koji trebaju paziti da se politička volja provodi u skladu sa zakonom. Službenici redovito informiraju članove predstavničkih i izvršnih tijela (vijećnike, gradonačelnike, članove odbora) o svim promjenama u području koje se regulira zakonima, kao i mogućnostima. No, informiranje građana se najčešće provodi samo nakon što ti dokumenti već donesu. Tada ih je teško mijenjati.

Zato je **važno da mladi o svim pitanjima koje se tiču mladih informiraju prije nego li se ti dokumenti donesu.** EU povelja o sudjelovanju mladih u općinama i regijama i EU povelja o informiranju i sudjelovanju mladih (ERYCA) upravo to i traže: **mladi imaju pravo znati što se to u njihovom gradu sprema, kako bi mogli upozoriti na lokalne specifičnosti i stvarne potrebe mladih.**

Kako je gotovo nemoguće informirati sve mlade, mladi (organizirani oblici djelovanja mladih) predlažu svoje predstavnike koji će ih zastupati pred lokalnom/regionalnom samoupravom. Oni moraju biti informirani o svim pitanjima koja se tiču mladih, kako bi mogli informirati mlade u zajednici.

Zato je u Zakonu o savjetima mladih predviđena i obaveza da gradonačelnici informiraju mlade (savjete mladih) o svojim aktivnostima, najmanje svakih 6 mjeseci. Što je još važnije, **Zakonom je predviđeno da gradonačelnici i predsjednici gradskog vijeća pozovu mlade na sastanke, kako bi s njima raspravili tekuće aktivnosti i pitanja koja su od interesa za mlade. Ako mladi smatraju da to nije dovoljno, savjet mladih može inicirati sastanak s predstavnicima vlasti.**

Važno je da mladi iskoriste zakonske mogućnosti te budu uključeni u sva tekuća događanja, odluke ili namjere izabrane vlasti.

Mladi, zapamtite: imate pravo biti informirani na vama primjeren način! Iskoristite to za dobrobit mladih u zajednici. Važno je znati da nadležnost članova izvršne vlasti (gradonačelnika) nije istovjetna nadležnosti predstavničkih vlasti (predsjednika gradskog vijeća). Iznenadili biste se koliko drugačije mogu biti informacije koje ćete dobiti od jednih ili drugih.

2) Savjetovanje s mladima / konzultiranje mladih

Savjetovanje s mladima ili konzultiranje mladih znači pitati mlade za mišljenje o pitanjima koje se tiču mladih. Ovo ne garantira da će se to mišljenje i prihvatiti!

Ako su mladi informirani, te konzultacije će proteći sasvim drugačije nego li ako nisu informirani! **Dužnost je izvršne i predstavničke vlasti da se konzultira s mladima.** Rijetki su primjeri redovitog savjetovanja predstavnika vlasti s mladima, pa je zato taj proces zakonski reguliran. Nakon što se mlade primjereno informira, započinje proces savjetovanja s mladima.

Savjetovanje s mladima može imati različite oblike: *on-line* savjetovanje, sastanci mladih i donositelja odluka, javne tribine ili neki drugi oblik prikupljanja mišljenja mladih.

Jedinice lokalne/regionalne samouprave, ne zaboravite: kao i informiranje, i savjetovanje može biti potpuno neprimjerno mladima. Na primjer. na sastanku savjeta mladih i gradonačelnika, gradonačelnik može deklarativno pitati mlade za mišljenje, no nikada ne prihvatiti ili zapravo čuti što

mladi misle o tom pitanju. To je česta pojava. Na taj način mladi često ostaju prikraćeni za mogućnost da izraze svoje mišljenje jer je izostalo kvalitetno i primjerno informiranje, kao i primjereno savjetovanje. Često će to kod mladih izazvati negativno mišljenje i osjećaj nemoći. Sve je više primjera da se mlade pita za mišljenje za odluke koje su već gotove i napisane. Najčešće mladi ne razumiju o čemu se radi, daju svoje mišljenje, no ono ne utječe na tijek konačne odluke.

Mladi, zapamtite: u procesima donošenja odluka, faza koja omogućava utjecaj na odluke je ona koja prethodi prijedlogu, prije nego li je ona predložena gradskom vijeću ili prije nego li je gradonačelnik donio prijedlog odluke. Zato je informiranje mladih prva i najvažnija stepenica. Morate biti informirani kako bi mogli utjecati! Kada znate “što se iza brda valja” tada imate prostora za lobiranje, ispitivanje potreba mladih i opravdanosti odluka, preispitivanje i izgradnju vlastitog stava.

Važan alat za utjecaj je javno zagovaranje interesa mladih. Kada steknete povjerenje mladih zaista zastupate njihove interese a tada će mladi stati iza odluka i prijedloga koje vi, kao članovi savjeta mladih zastupate. Bez ovoga koraka, nema sudjelovanja, niti savjetovanja/konzultiranja.

Pravo je mladih da traže objašnjenje, a dužnost je donositelja političkih odluka da osiguraju prethodno informiranje, kako bi mladi znali što ih se pita. Mnogi će potpisati razne deklaracije i povelje pred medijima, koje nikada neće saživjeti. **Pozovite se na te odluke ili deklaracije i tražite dijalog.**

3) Potpuno i stvarno sudjelovanje u donošenju odluka

Aktivno sudjelovanje pretpostavlja poštivanje mladih i različitih perspektiva određenog problema. Dijalog između mladih i donositelja odluka znači uvažavanje prijedloga mladih. Odluke donesene uz prethodno informiranje i konzultiranje mladih, čak i onda kada one predstavljaju inovacije, pretpostavljaju zajednički rad i podupiranje interesa zajednice, bez obzira na političke interese.

Ako ste postigli ovakvo sudjelovanje, znači da ste uspjeli ispuniti smisao Zakona o savjetima mladih!

Ukoliko se između mladih (savjeta mladih) stvori praksa redovitog informiranja, onda će **savjet mladih biti ravnopravan partner donositeljima odluka**. Cilj je rada savjeta mladih postići upravo ovaj položaj.

Tada su mladi, članovi savjeta mladih upućeni u odluke vlasti, bolje poznaju okolnosti donošenja

odluke, pa mogu na mladima primjeren način približiti pojedine odluke, zastupati nove. Mladi, članovi savjeta mladih bolje poznaju jezik mladih, a mladi iz zajednice će imati više povjerenja u svoje vršnjake nego li u službenike javne uprave ili političare. Kako bi mogli ravnopravno sudjelovati u procesima donošenja odluka, mora postojati osoba koja će biti zadužena za rad s mladima. Postoji više modela rada s mladima, od osoba koje vode klubove za mlade do službenika za mlade. Upravo je to karika koja nedostaje.

Glavni problemi u „neaktivnim“ savjetima mladih su povezani sa sljedećim problemima:

- ◆ nedovoljno i neprimjeren informiranje i savjetovanje mladih,
- ◆ nedovoljno i neprimjerno motiviranje mladih za sudjelovanje u procesima političkog odlučivanja (demistifikacija i smanjivanje predrasuda o političkoj angažiranosti, predizborne kampanje i dr.)
- ◆ strah donosioca političkih odluka o nerazumijevanju mladih, te stav prema mladima kao prema skupini “koja je premlada da bi sudjelovala”.

Preporuka za rad savjeta mladih:

- ◆ senzibiliziranje javnosti na pružanje potpore i aktivno sudjelovanje u unaprijeđenju života mladih u zajednici
- ◆ preuzimanje aktivne uloge savjeta mladih u skladu s prilikama i zakonskim mogućnostima.

ULOGA SAVJETA MLADIH ČIJE INTERESE ZASTUPAMO?

Uloga savjeta mladih je promicanje i zagovaranje prava, potreba i interesa mladih.

Čije interese zagovaraju članovi savjeta mladih?

Mladi imaju obavezu predstavljati mlade, prvo onih čiji su ovlašteni predstavnici, a onda svih mladih u zajednici. Najveći nedostatak rada dosadašnjih članova savjeta mladih je što u načelu zastupaju svoje osobne interese, interese neke male skupine, a ne interese mladih i/ili skupina mladih u zajednici. Većim dijelom uzrok tome je što članove savjeta mladih bira predstavničko tijelo, pa nose stigmatu „politički podobnih mladih“. Mladi iz zajednice ili čak niti oni koji su ih kandidirali za člana savjeta mladih se često, iz nepovjerenja prema članovima savjeta mladih i predrasuda koje imaju o „mladim političarima“, niti ne obraćaju, niti ih percipiraju kao zagovaratelje mladih.

MLADI: iskoristite zakonski okvir za demokratsko djelovanje, iskoristite sve mogućnosti koje su na raspolaganju kako bi se vaš glas čuo!

ČLANOVI TKO MOŽE BITI ČLAN I TKO IH BIRA?

Članovi savjeta mladih su predstavnici mladih koji zagovaraju javne interese mladih u zajednici.

Aktivnosti zagovaranja interesa mladih:

Tko može predstavljati javne interese mladih? Tko predlaže svoje predstavnike, tko su ovlašteni predstavnici organiziranih oblika mladih? (Članci 3. i 9. Zakona o savjetima mladih)

- ◆ **mladi od 15 do 30, s prebivalištem na području JL(R)S**
- ◆ **predstavnici ovlaštenih predstavnika organiziranog djelovanja mladih:**
 - ◆ organizacije mladih i za mlade (udruge)
 - ◆ podmladak političkih stranka
 - ◆ podmladak vjerskih zajednica
 - ◆ predstavnici vijeća učenika, studentskih zborova
 - ◆ podmladak sindikalnih ili strukovnih organizacija
 - ◆ neformalne skupine mladih (inicijative)
 - ◆ drugo

MLADI: to možete biti i vi! Ukoliko ne želite biti član neke političke stranke ili udruge, možete se okupiti u “inicijative mladih” i zastupati interese skupina mladih ili okupiti više udruga mladih i za mlade, pa osnovati savez udruga ili koordinaciju udruga mladih i za mlade.

Mladi iz političkih stranaka zastupaju isključivo mlade koji podupiru stranku.

TKO BIRA ČLANOVE SAVJETA MLADIH? (Članci 2., 5., 8., 7., 9. Zakona o savjetima mladih)

Model koji je Hrvatska prihvatila 2007. godine, stavlja savjet mladih u red radnih tijela (predstavničkih tijela), pa je stoga i biranje najčešće uređeno kao i biranje članova tih radnih tijela, a prema odredbama Statuta JL(R)S, odnosno poslovnica u radu.

Postoje dva modela koji se primjenjuju:

1. Ako se članovi savjeta imenuju na način kao i radne skupine (odbori) pri gradskom vijeću, onda ih gradsko vijeće samo potvrđuje što predstavlja vrlo lošu i nedemokratsku praksu jer se *de facto* imenuju i dogovaraju međustranačkim pregovorima, kao i za sve odbore.
2. Ako ih bira gradsko vijeće, onda imaju jaču političku moć (politizirani članovi, pa ni Savjet mladih u cjelosti, ne može u potpunosti predstavljati interes mladih u zajednici, već samo interese određene političke skupine).

Praksa biranja članova savjeta mladih razlikuje od države od države unutar EU: članovi ove vrste tijela biraju se neposrednim izborima ili se mladi udružuju (umrežavaju) u saveze udruga mladih i za mlade i druge oblike organiziranog djelovanja mladih, kako bi stekli legitimitet, neposredno ili na razne druge načine

Ne zaboravite: Savjeti mladih su nezavisna i mogu biti prava savjetnička tijela predstavničkom tijelu!

DJELOKRUG RADA SAVJETA MLADIH O ČEMU ZAPRAVO ODLUČUJEMO?

Članak 13. Zakona o savjetima mladih)

Za koja pitanja i do koje mjere smo nadležni?

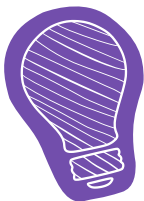
Savjet mladih:

- ▶ raspravlja o pitanjima značajnima za rad savjeta mladih,
- ▶ raspravlja o pitanjima iz djelokruga rada predstavničkog tijela grada koji su od interesa za mlade,
- ▶ u suradnji s predsjednikom predstavničkog tijela, inicira u predstavničkom tijelu JL(R)S donošenje odluka od značaja za mlade, donošenje programa i drugih akata od značaja za unaprijeđivanje položaja mladih u zajednici,

- ▶ potiče raspravu o pojedinim pitanjima i načinu rješavanja istih,
- ▶ putem svojih predstavnika sudjeluje u radu predstavničkog tijela prilikom donošenja odluka, mjera, programa i drugih akata od osobitog značenja za unapređivanje položaja mladih davanjem mišljenja, prijedloga i preporuka o tim pitanjima,
- ▶ sudjeluje u izradi i praćenju provedbe lokalnog programa djelovanja za mlade,
- ▶ daje pisma očitovanja i prijedloge nadležnim tijelima, po potrebi predlaže i donošenje programa za otklanjanje nastalih problema,
- ▶ potiče informiranje mladih o svim pitanjima značajnim za unapređivanje položaja mladih,
- ▶ potiče međusobnu suradnju savjeta mladih na području Republike Hrvatske, te suradnju i razmjenu iskustava s odgovarajućim tijelima drugih zemalja,
- ▶ predlaže predstavničkom tijelu grada program rada (popraćen financijskim) radi ostvarivanja programa rada savjeta mladih,
- ▶ po potrebi poziva predstavnike tijela JL(R)S na sjednice savjeta mladih,
- ▶ potiče razvoj financijskog okvira provedbe politike za mlade i prodške razvoju organizacija mladih i za mlade,
- ▶ sudjeluje u programiranju prioriteta natječaja i određivanja kriterija financiranja organizacija mladih i za mlade,
- ▶ obavlja i druge savjetodavne poslove od interesa za mlade.

Ponovimo, djelokrug rada savjeta mladih je zagovaranje javnih interesa mladih!

Svaka aktivnost koja predstavlja zagovaranje interesa je u djelokrugu rada: informativni sastanci, komunikacijske kampanje, javne rasprave, okrugli stolovi, peticije, sastanci s ključnim dionicima, sastanci s mladima, organiziranje svih oblika demokratskog sudjelovanja u javnim pitanjima od interesa za mlade, organizacija neformalnog obrazovanja za mlade kojima se stječu kompetencije za aktivno sudjelovanje i osnaživanje mladih.

Upravo je djelokrug rada u prethodnim zakonima bio nejasan i “kamen smutnje” koji su neki savjeti mladih, ali i neki donositelji odluka zlorabili. Tako su se mnogi savjeti mladih ponašali kao udruge mladih ili imitirali općinsko/gradsko/županijsko vijeće, što je prouzrokovalo da se takvo ponašanje tolerira sve dok se ne zadire u političke odluke.

NAČIN RADA SAVJETA MLADIH ŠTO MOŽEMO UČINITI?

KAKO SE PONAŠATI PREMA VLASTI I ONI PREMA NAMA? (Članak 18. Zakona o savjetima mladih)

U ovom poglavlju razmotrit ćemo kako mogu djelovati savjeti mladih. U skladu s djelokrugom rada, savjeti mladih mogu koristiti razne alate (aktivnosti):

- ▶ imenovati stalne i povremene radne skupine za uža područja djelovanja
- ▶ organizirati forume, tribine, radionice za pojedine dobne skupine i drugo

U radu mogu sudjelovati stručnjaci bez prava glasa kada savjet mladih na sjednicama odlučuje o nekim pitanjima. Dužnost je članova savjeta mladih zaduženih za pojedinačna područja učiniti sve kako bi zagovarali interese mladih, kako bi doznali potrebe mladih i stvorili povoljnu klimu za rješavanje problema mladih.

Stručnjaci će pomoći mladima da temelje svoje odluke u skladu sa strukom (*evidence based policy*) i zakonskim okvirom. Stručnjaci mogu biti: službenici gradske uprave, profesionalci iz određenih područja, čelnici i dužnosnici.

Zakon u Članku 14. definira načine i procese koje uključuju kulturne i demokratske norme, reguliraju odnose prema obavezama i pravima članova savjeta mladih, međusobno i prema drugima.

Savjet mladih posluje na sljedeći način:

- ▶ održava sjednice najmanje 1 u 3 mjeseca
- ▶ odluke donosi većinom glasova ukoliko je nazočna većina
(Na primjer, ako savjet mladih ima 7 članova, za pravovaljano glasanje je potrebna prisutnost većine (4), pri čemu za donošenje odluke mora biti više od dva glasa za. U protivnom, odluke ne vrijede.), te
- ▶ uređuje poslovnik o radu.

Poslovníkom o radu detaljno se regulira i uređuje:

- odnose i obaveze članova savjeta mladih,
- način konstituiranja savjeta mladih, izbora predsjednika savjeta mladih i njegovog zamjenika,
- prava, obveze i odgovornosti članova savjeta,
- način i postupak donošenja akata savjeta, sazivanje, rad i tijek sjednica te druga pitanja od značaja za rad savjeta (poput načina oblikovanja radnih skupina, načina na koji se surađuje s drugim tijelima i vanjskim suradnicima i sl.),
- način čuvanja dokumentacije,
- prijenos dokumentacije iz jednog saziva u drugi (primopredaja dužnosti),
- vrste poslova stručnih suradnika javne uprave zaduženih za rad savjeta mladih.

Dobro je ova pitanja riješiti odmah na početku preuzimanja dužnosti, te ukoliko poslovnik o radu ne postoji, odmah pristupiti izradi.

Podršku u izradi trebaju dati stručne službe, a najčešće se rade po uzoru na poslovnik o radu gradskih vijeća, odnosno sličnih tijela. Važno je uspostaviti komunikacijski kanal s upravnim odjelima, pa se **preporučuje da se na početku rada organizira obilazak upravnih odjela i drugih općinskih/gradskih/županijskih ustanova i organizacija, kako bi se svi upoznali s članovima savjeta mladih, njihovom nadležnosti, kao i nadležnosti pojedinih odjela ili organizacija.**

Preporuke za rad savjeta mladih:

- ▶ provesti komunikacijske kampanje kojima je cilj informiranje mladih, pridobivanje ključnih dionika u lokalnoj zajednici koji mogu pružiti podršku mladima, te
- ▶ uvesti sigurne komunikacijske kanale za redovito sudjelovanje i informiranje (u programu rada definirati dinamiku i teme).

ODNOS SAVJETA MLADIH I PREDSTAVNIČKOG I IZVRŠNOG TIJELA JL(R)S

(Članci 24. i 25. Zakona o savjetu mladih)

Imamo li pravo tražiti sastanak s gradnačelnikom? Imamo li pravo tražiti točku dnevnog reda na sjednici gradskog vijeća?

Iskustva mladih u radu savjeta mladih, od 2007. godine, kada je donesen prvi Zakon o savjetima mladih, u većini gradova i općina su negativna: ne/suradnja s gradonačelnicima, načelnicima, predsjednicima gradskih/općinskih vijeća ili službenika, ignoriranje, netrpeljivost i nerazumijevanje, nerazumijevanje uloge savjeta mladih s obje strane ili pak preveliki jaz između dvije strane. Iako se u većini gradova radi o članovima savjeta mladih koji ujedno predstavljaju podmladak političkih stranaka na vlasti, gotovo i da nema komunikacije. Rijetke su jedinice lokalne/regionalne samouprave koje imaju djelatnika zaduženog za rad sa savjetima mladih, a da to nije samo administrativna podrška.

Strateški dokumenti EU, ali i Hrvatske, preporučuju da se mladima omogući stjecanje demokratske prakse, da javna uprava treba učiniti više od zakonodavnog okvira te da se mlade educira o načinima sudjelovanja u odlučivanju.

No, ipak se ne čini dovoljno kako bi se na primjeren način informiralo mlade o pitanjima od njihova interesa. Naročito se izbjegavalo savjetovanje s mladima. Tako je većina gradova i općina ili županija podržavala model sudjelovanja mladih u procesima političkog odlučivanja, koji to uopće nije! Prema Heldu, radi se o modelu “sudjelovanja” koji možemo nazvati deklarativnim, ukrasnim i/ili tokeniziranim. Upravo je to razlog zbog kojeg se pristupilo izradi novoga zakona, kojim se normiralo komunikacijske kanale između donositelja odluka i mladih. Ovu demokratsku praksu trebamo tek naučiti.

U novom Zakonu o savjetima mladih predvidjele su se sljedeće procedure kojima se reguliraju **odnosi između članova predstavničkog i izvršnog tijela i savjeta mladih:**

1. predstavničko tijelo dostavlja sve pozive i materijale sa svojih sjednica, zapisnike u istom roku kao i članovima predstavničkog tijela, te na drugi prikladan način informira mlade o svojim aktivnostima
2. predsjednik predstavničkog tijela je dužan **najmanje svaka tri mjeseca održati zajednički sastanak sa savjetom mladih**, na koji po potrebi poziva i druge članove predstavničkog tijela (gradskog, općinskog vijeća ili županijske skupštine) na kojem raspravljaju o svim pitanjima od interesa za mlade te o suradnji predstavničkog tijela i dr.
3. gradonačelnik/načelnik/župan – konzultacije u procesu donošenja odluka izvršnog tijela, gradonačelnik, načelnik ili župan sazivaju sastanak svaka tri mjeseca, a najmanje svakih šest mjeseci informiraju savjet mladih o svojim aktivnostima.

Mladi, zapamtite: bez obzira na veličinu općine, grada ili upravnom odjelu, koji je dobio zaduženje rada sa savjetom mladih, uvijek je barem jedan službenik zadužen za rad s ovim tijelom. O interesu i obrazovanju službenika ovisit će i kvaliteta rada i suradnje sa stručnom službom. **Vi kao savjetodavno tijelo imate pravo na svu stručnu podršku javne uprave, a kao građani pravo na informacije!**

Važno je znati da kao savjet mladih imate **pravo inicirati sastanak**, ukoliko se radi o nekom problemu o kojem se želi savjetovati ili informirati! Ne morate čekati da to učini gradonačelnik/načelnik.

Cilj ovih sastanaka je **stvoriti demokratsku praksu dijaloga**, koja za sada ne postoji na zadovoljavajućoj razini u Hrvatskoj, a naročito na lokalnoj i regionalnoj razini.

Posljedice nefunkcioniranja odnosa između savjeta mladih i donositelja političkih odluka:

- rad s mladima koji nije primjeren potrebama mladih,
- deklarativno sudjelovanje mladih,
- nejasna uloga i funkcija savjeta mladih (niti je, niti nije politički odbor),
- nezainteresiranost, nemotiviranost i neprijavlivanje mladih za ovu funkciju, većina članova savjeta mladih su predstavnici političkih stranaka,
- porast predrasuda mladih prema mladima, “starijih” prema mladima,
- sve veći jaz između mladih u zajednici i javnih politika,
- većina gradova/općina/županija nema službenika za mlade (samo Zagreb ima stručnog suradnika za mlade. Uglavnom su to službenici iz ureda grada, zaduženi za pripremu sjednica gradskih vijeća i drugih tijela, dodana obaveza, bez potrebnih edukacija za rad s mladima),
- nepovjerenje mladih u sustav, lokalnu vlast, te politiku općenito.

STRUKTURIRANI DIJALOG

"STRUKTURIRANI DIJALOG" ŠTO JE TO?

Otkrivamo misterij koji se krije iza „strukturiranog dijaloga“

„Strukturirani dijalog s mladima“ predstavlja otvorenu metodu koordinacije i konzultacije s mladima na razini EU, a koristi se u EU od 2005. To podrazumijeva uključivanje mladih u izradu javnih politika za mlade i jedan je od važnijih procesa koji se koriste u kreiranju javnih politika za mlade u Europskoj uniji.

To je proces u kojem se tijela javne vlasti, uključujući i institucije Europske unije, savjetuju s mladima o određenim temama koje su od velike važnosti za populaciju mladih diljem Europe. **Cilj je osigurati da preporuke i mišljenja mladih ljudi nađu svoje mjesto u nacionalnim i europskim politikama za mlade kako bi se poboljšala kvaliteta njihova života i unaprijedio položaj mladih u nekom području.**

Proces se opisuje kao “strukturirani” jer su **teme i vrijeme savjetovanja s mladim ljudima unaprijed dogovoreni: kroz 18 - mjesečni ciklus** održavaju se redovita događanja u kojima mladi mogu iznositi svoja mišljenja o dogovorenim temama u dijalogu s drugim mladima i predstavnicima nacionalnih i europskih institucija.

Tko upravlja procesom strukturiranog dijaloga?

Na europskoj razini strukturirani dijalog povezuje Europsku komisiju, zemlje članice i nacionalna vijeća mladih te Europski forum mladih, koji zajedno čine Europski upravni odbor za strukturirani dijalog (European Steering Committee). Na razini zemalja članica, nacionalne radne skupine (sastavljene od mladih kao predstavnika organizacija mladih, tijela vlasti i znanstvenih i sličnih institucija) provode savjetovanja s mladima na točno određenu temu te tim sadržajem doprinose procesu na europskoj razini.

Nacionalna radna skupina za provedbu strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj u ovom ciklusu okuplja predstavnike Ministarstva socijalne politike i mladih, Zajednice informativnih centara za mlade, Agencije za mobilnost i programe EU te Mreže mladih Hrvatske, koja kao nacionalno vijeće mladih koordinira cijeli proces.

Tijekom 2013. godine, mladi iz Hrvatske sudjelovali su u dijelu 3. ciklusa, dok 2014. i 2015. godine i službeno sudjelujemo u 4. ciklusu strukturiranog dijaloga kao punopravna članica EU i to na temu „političke participacije mladih“.

Na lokalnoj i regionalnoj razini postoji više modela koji se mogu koristiti, ovisno o demokratskom iskustvu donositelja političkih odluka, ali i o samim mladima. Strukturirani dijalog koristi se za sva pitanja o kojima treba donositi nove odluke, planiranje ili revidiranje starih, već donesenih odluka, kao na primjer revidiranja odluka o stipendiranju, voznog reda javnog prijevoza sve do izrade lokalnog programa za mlade.

Zakon o savjetima mladih osigurao je dio neophodne infrastrukture za provedbu strukturiranog dijaloga. Međutim, uspješnost implementacije javnih politika bit će umanjena, ukoliko strateške dokumente ili druge akte koji se odnose na mlade, planiraju samo donositelji političkih odluka i/ili samo stručnjaci, bez uključivanja mladih. Upravo iz navedenih razloga, mladi nemaju osjećaj „vlasništva“ nad takvom vrstom dokumenata te možemo zaključiti da je upravo taj temeljni razlog uzrok neuspješnosti mnogih javnih politika. **Osjećaj „vlasništva“ nad programom osigurava odgovornost za provedbu usuglašenih prioriteta i mjera svih uključenih dionika.**

POTREBNO JE EDUCIRATI SVE DIONIKE U PROCESIMA
USPOSTAVLJANJA INFRASTRUKTURE ZA RAZVIJANJE
DIJALOGA: MLADE, SLUŽBENIKE I DONOSITELJE
POLITIČKIH ODLUKA

Kako bismo uspostavili infrastrukturu za razvijanje dijaloga, odnosno “strukturiranog dijaloga s mladima“ potrebno je educirati sve dionike u tim procesima: mlade, službenike i donositelje političkih odluka tj. organizirati sustavno i kontinuirano educiranje svih dionika u procesu strukturiranog dijaloga.

U provedbi savjetovanja i/ili strukturiranog dijaloga sudjeluju predstavnici organiziranih oblika djelovanja mladih (savjeti mladih), službenici i donositelji političkih odluka. Svi oni moraju imati kompetencije potrebne za dijalog. Obzirom na ključne dionike u strukturiranom dijalogu potrebno je osigurati edukaciju:

- 1. organiziranih oblika djelovanja mladih - o ulozi i funkciji savjeta mladih i drugim mogućnostima javnog zagovaranja interesa mladih.** Preporuča se neformalno

obrazovanje i volontiranje kroz provedbu i edukaciju sljedećeg:

- ◆ javnog zagovaranja interesa mladih,
- ◆ komunikacijskih vještina,
- ◆ javnih politika za mlade (modeli sudjelovanja mladih) te
- ◆ procesa i normativnih okvira demokratskog odlučivanja (kako nastaje proračun? i sl.);

2. službenika (djelatnika) općina, gradova i županija - o njihovoj ulozi i potpori mladima i to za sljedeća područja:

- ◆ javne politike za mlade,
- ◆ opis poslova u radu s mladima,
- ◆ uloga službenika kao posrednika između političke volje i suvremenih trendova u javnim politikama i potreba mladih iz zajednice i dr. te
- ◆ modeli potpore mladima u javnoj upravi – službenik/koordinator za mlade;

3. političkih predstavnika o javnim politikama za mlade, za sljedeća područja:

- ◆ javne politike za mlade
- ◆ modeli sudjelovanja mladih u procesima političkog odlučivanja
- ◆ rad s mladima te
- ◆ modeli potpore mladima.

Bez cjelovite i kontinuirane edukacije svih dionika strukturiranog dijaloga gotovo je nemoguće ostvariti ciljeve Zakona o savjetima mladih te se gubi smisao postojanja ovog tijela. Ako ne primjenjujemo i ne razvijamo demokratsku praksu, nećemo uspjeti osnažiti naše mlade za preuzimanje uloge odgovornih i aktivnih građana koji doprinose zajednici. Trenutno, ne pratimo naše susjede, a pogotovo ne europske trendove!

HODOGRAM IZBORA ČLANOVA SAVJETA
MLADIH I RAD SAVJETA MLADIH

HODOGRAM IZBORA ČLANOVA SAVJETA MLADIH I RAD SAVJETA MLADIH

Kaže se “kako se postaviš na početku, tako će ti i biti”, pa pokušajmo slijediti ove prijedloge, koji su nastali iz iskustva i primjera dobre prakse velikog broja gradova i regija u radu s mladima iz našeg susjedstva.

Kako bi se uspješno konstituirao savjet mladih potrebno je senzibilizirati i informirati javnost, kao i mlade, o ulozi savjeta mladih. Nije dovoljno raspisati javni poziv i objaviti ga na web stranicama Grada odnosno na internetu. Iskustva u radu s mladima govore da je jedan od većih problema vezanih uz sudjelovanje i mobiliziranje mladih upravo u krivim, neprimjerenim, lošim komunikacijskim kanalima i metodama rada s mladima. Iako se tvrdi kako su mladi internet generacija, novi mediji mogu biti vrlo korisno sredstvo za privlačenje mladih, no ne i za ovu svrhu. Mladima treba pristupiti osobno, graditi mreže povjerenja, pokazati namjere, primjeniti tehnike i alate koji su privlačni mladima. Zato je konstituiranje savjeta mladih veliki posao, za koji je najbolje da ga odrade sami mladi. Mladi će znati, na najbolji mogući način, prenijeti drugim mladima zašto se i kako treba prijaviti za rad u savjetu mladih. Iskusni članovi savjeta mladih, koji su informirani o mogućnostima koje imaju, obzirom na pravnu regulaciju i poznate načine demokratskog sudjelovanja u donošenju odluka, na najbolji će način približiti te prilike mladima bez dovoljno iskustva i znanja.

Predložimo sljedeći hodogram izbora, kao potencijalno rješenje navedenih problema iz prethodnih poglavlja. Istaknut ćemo one glavne među njima s kojima su se suočavali mladi pri osnivanju savjeta mladih u Hrvatskoj te ključne dionike koji moraju biti uključeni kako se problemi ovakvog tipa ne bi pojavljivali.

1. Provesti komunikacijsku kampanju s ciljem informiranja i senzibilizacije javnosti za problematiku mladih, motiviranje mladih za društveno koristan rad

Glavni problem u dosadašnjem osnivanju savjeta mladih je nedovoljna zainteresiranost mladih za rad u savjetu mladih. Rezultat je to dugogodišnjeg zanemarivanja mladih kao dionika razvoja i njihove nedovoljne uključenosti u kreiranje javnih politika namijenjenih njima. Jedan od razloga je i pasivan stav općinskih/gradskih/županijskih uprava u provedbi zakona te politizacija savjeta mladih.

U ovu aktivnost moraju biti uključeni mladi koji imaju iskustva u aktivnom sudjelovanju u zajednici i gradske uprave. Bez uključivanja općinske/gradske/županijske uprave te stavljanja na raspolaganje svog znanja iz područja javnog djelovanja, nemoguće je osnovati dostojnog partnera u dijalogu – savjet mladih koji će moći ispunjavati svoju funkciju. Upravo su svojevrsni resursni centri za mlade, poput regionalnih i lokalnih info centara za mlade, centara i klubova za mlade, kao i udruga mladih i za mlade koje imaju iskustva u zagovaranju interesa mladih, osposobljeni za provedbu ove aktivnosti u suradnji s donositeljima političkih odluka.

PREPORUKA ZA JL(R)S: iskoristite potencijale ovakvih resursnih (info) centara i klubova za mlade u svojim lokalnim zajednicama, a ukoliko ne postoje, pozovite na suradnju one

prepoznatljive u regiji koji će kroz suradnju s lokalnim, manjim udrugama mladih/za mlade ujedno osnažiti njihove kapacitete.

2. Provesti osposobljavanje svih dionika

Glavni problem, u dosadašnjem radu savjeta mladih nedovoljna je upućenost članova savjeta, gradskih/županijskih uprava i donositelja političkih odluka u ulogu savjeta, kao i deklarativni stav prema mladima općenito.

Posebno je to vidljivo iz činjenice da ni danas **ne postoje službenici zaduženi za rad s mladima (Zagreb izuzetak, te odnedavno i ured za mlade PGŽ)**, da se ne provodi nikakva kampanja za motiviranje mladih za rad za dobrobit mladih, odnosno da se, ukoliko i postoji osoba zadužena za rad sa savjetom mladih, "podrška" sastoji od administrativne i protokolarne podrške, ali ne i potpore. Mladi trebaju u svim koracima upoznavanja demokracije i stjecaja iskustva demokracije dobiti podršku onih koji imaju iskustva i stručnog znanja. Većina službenika tako, ne prati promjene u javnim politikama EU, jedinice lokalne/regionalne samouprave rijetko sudjeluju u projektima za mlade financiranim iz EU programa te zato nemaju prilike stjecati i razmjenjivati iskustva s drugim samoupravama. Općenito, smatra se da donositelje političkih odluka nitko nije osposobljavao za političko djelovanje, pa stoga ne treba ni mlade. Mladi su prepušteni sami sebi, što vodi ka daljenjem isključivanju mladih. Osposobljavanje svih dionika u procesima strukturiranog dijaloga nužno je kako bi se konačno pokrenuo proces sudjelovanja mladih.

U ovu aktivnost trebaju biti uključene organizacije civilnog društva koje imaju iskustva u javnom zagovaranju interesa mladih, kao i oni koji imaju iskustva u EU projektima za mlade. Edukacija treba obuhvatiti više gradova i više skupina, kako bi dobili priliku razmjenjivati iskustva dobre prakse te kako bi se smanjio otpor birokracije prema promjenama u načinima rada javne uprave. Besmisleno je osnivati savjete mladih, ako nitko u lancu dijaloga nema uvid u njegovu ulogu i nadležnost.

PREPORUKA ZA JL(R)S: kontaktirajte organizatore edukacije za savjete mladih, umrežite se sa susjednim općinama/gradovima i osigurajte edukaciju za predstavnike izvršne, predsjedničke vlasti te članove savjeta mladih. Po mogućnosti surađujte s lokalnim udrugama mladih/za mlade, resursnim centrima za mlade s iskustvom u politikama za mlade i EU projektima za mlade koji će najbolje poznavati potrebe mladih, postojeću „scenu mladih“ te stanje mladih u lokalnoj zajednici što će uvelike doprinijeti uspjehu rada savjeta mladih.

3. Analizirati potrebe mladih (evidence based policy)

Prije nego li se krene u osnivanje savjeta mladih, treba poduprijeti mlade oko ispitivanja

njihovih potreba, nužnih za definiranje prioriteta rada.

Glavni problem je što većina općina, gradova i županija za sada donosi odluke koje se tiču mladih na nikakvoj ili metodološki neutemeljenoj evidenciji. Odluke o mladima se donose prigodno, uglavnom se radi o prigodnim intervencijama, kao odgovor ili brzo rješenje nekog gorućeg problema, koje služe umirivanju javnosti.

Samo stvarne potrebe mladih, sustavna analitika i praćenje dinamičnog sektora mladih može usmjeriti rad budućeg savjeta mladih prema realnim problemima. Dužnost je gradskih uprava da osiguraju takav pristup donošenju političkih odluka.

Posljedice pogrešno donesenih odluka utječu na nestajanje potencijalnih aktivnih građana, gubitak generacija mladih, najčešće nepovratno. Oni proživljavaju svoje odrastanje bez razumijevanja i potpore zajednice, na čemu se grade uvjeti za zdravo odrastanje.

Sva istraživanja potreba mladih moraju uključivati mlade u sve faze, od planiranja, provedbe od interpretacije rezultata. Posebno se to odnosi na donošenje lokalnih/regionalnih programa za mlade. Osobito se preporuča uključivanje vanjskih suradnika u istraživanja o potrebama mladih, poput organizacija koje se bave istraživanjima mladih, kako bi se izbjegla subjektivnost u interpretaciji.

PREPORUKA ZA JL(R)S: osigurajte donošenje odluka temeljenih na objektivnim, istraženim potrebama mladih provedenim od strane nezavisnih ustanova ili organizacija iskusnima u istraživanju mladih, a konzultacijama s mladima nadopunite zaključke specifičnostima iz perspektve mladih.

4. Održati javni forum o problemima mladih s ključnim dionicima

Glavni problem u radu savjeta mladih je zatvorenost u okvirima minimalnog funkcioniranja. Kako bi se stvorio legitimitet, mladi i svi dionici moraju održavati javne forume o problemima mladih kako bi mladi stekli povjerenje u svoje predstavnike i bili informirani o mogućnostima za rješavanje. Moraju upoznati buduće kandidate te sagledati kako oni gledaju na probleme. Osim toga, važno je da mladi upoznaju donositelje političkih odluka kroz izravan kontakt, kako bi mogli pronaći i uspostaviti bolju komunikaciju i prije samog osnivanja savjeta. Donositelji političkih odluka, također će upoznati potencijale mladih prije nego li postanu formalno savjetodavno tijelo.

PREPORUKA ZA JL(R)S: u ovu fazu uključite sve dionike strukturiranog dijaloga, a u održavanje javnog foruma obavezno angažirajte organizacije civilnog društva koje imaju iskustva u organizaciji javnih foruma i javnih rasprava s mladima, po mogućnosti onih koji direktno i koninuirano rade s mladima.

- 5. Donijeti odredbu u poslovniku o radu savjeta mladih ili odlukom o osnivanju savjeta mladih uvrstiti dodatne, poželjne priloge prijavi za kandidate (na primjer, doprinos zajednici, motivacijsko pismo, iskustvo u volontiranju, komunikacijske vještine i dr.) kako bi se osigurao izbor članova koji zastupaju različite skupine mladih u zajednici**

Glavni problem u radu savjeta mladih je što većina vijećnika ili članova radnih tijela uopće ne poznaju mlade kandidate, što se mladi kandidati ne predstavljaju i nemaju prilike pokazati svoje potencijale. Neki od njih ih nikada ne uspiju pokazati, iako ih imaju. Važno je da se svi sudionici slože oko osobina, odnosno vrijednosti mladih i skupina koje predstavljaju. Jedna od mogućnosti za privlačenje mladih koji imaju osobine potrebne za rad u savjetu mladih je da se mladi – kandidati za članove savjeta predstavljaju gradskom vijeću prije glasanja ili da im se osiguraju sredstva za “predizbornu kampanju”.

PREPORUKA ZA JL(R)S: u proces izbora članova savjeta mladih, uz obavezni, zadani prijavni obrazac zatražiti od kandidata kratki uvid u njihovo iskustvo u volontiranju, doprinos (mladima u) zajednici kroz, na primjer, životopis u EUROPASS formatu

- 6. Raspisati javni poziv (javna uprava)**

Raspisivanje javnog poziva uglavnom je do sada organizirano bez posebne najave mladima u zajednici. Samo mladi bliski vlasti su zapravo kvalitetno informirani o tijeku prijava. To dovodi mnoge mlade u nepovoljan položaj radi nedovoljne informiranosti. Nameće se zaključak da je potrebno poduzeti više od puke objave na internetskom portalu ili u novinama, koje mladi najčešće ne koriste. Organizacija informativnih sastanaka i edukacija o ulozi i mogućnostima koje pruža savjet mladih, prije same objave, uz najavu objave, pokrenut će i zainteresirati mlade za prijavu. Važnu ulogu u ovoj fazi imaju regionalni info centri za mlade, udruge mladih i za mlade, ali i aktivniji pristup gradskih vlasti.

PREPORUKA ZA JL(R)S: angažirajte članove aktualnog saziva savjeta mladih da pred kraj mandata organiziraju informativne događaje kako bi informirali i educirali potencijalne kandidate o ulozi i mogućnostima koje pruža savjet mladih, prije same objave poziva kako bi zainteresirali mlade za prijavu.

- 7. Kandidati za članove savjeta mladih moraju imati priliku predstaviti se donositeljima odluka, prije nego li gradsko vijeće ili radno tijelo odluči (glasa)**

Nakon prijave kandidata slijedi objavljivanje liste kandidata. Najčešće tek onda započne neko “šuškanje” o tome tko je na listi, koga će odabrati i slično. Mladi gotovo nikad ne sudjeluju u javnom predstavljanju donositeljima odluka. Svi kandidati trebaju imati priliku predstaviti se onima koji odlučuju i koji će glasati za njih, bilo da se radi o radnom tijelu ili gradskom vijeću.

Ukoliko se nisu provele prethodne faze, donositelji odluke ne znaju tko su mladi, osim za one kandidate koji su im poznati kao predstavnici podmlatka političke stranke.

Problem je što mladi nemaju iskustva u pisanju prijava, pa one često nemaju dovoljno (relevantnih) podataka o mladima. Najčešće gradski vijećnici glasaju “po stranačkoj dužnosti” i očekuju zahvalnost. Posljedica takvog stava je da izabrani članovi savjeta nemaju motivaciju za rad jer unaprijed znaju hoće li ili neće biti izabrani. U ovoj fazi mogu sudjelovati sve organizacije civilnog društva koje se bave komunikacijskim vještinama.

PREPORUKA ZA JL(R)S: osigurati kvalitetan izbor za članove i što veću reprezentaciju različitih skupina mladih u zajednici i to kroz direktno predstavljanje kandidata vijećnicima.

8. Glasanje – biranje i konstituiranje savjeta mladih

Glasanje za kandidate je najslabija točka Zakona o savjetima mladih jer je odluka gradskog vijeća politička, pa ukoliko se ne omoguće prethodne faze, mladi koji nisu “bliski vlasti” nemaju šanse biti odabrani. To stvara razdor među mladima te povećava predrasude prema savjetu mladih. Međutim, prethodne faze će omogućiti veće šanse mladima koji se prijavljuju da budu izabrani te da predstavničko tijelo odabere prema “svojoj savjesti” a ne stranačkoj. Konstituiranjem savjeta nastavlja se zagovaranje javnih interesa mladih započeto u prethodnim fazama.

Mladi koji su izabrani u savjet mladih, bez obzira jesu li predstavnici političke stranke na vlasti ili ne, imaju odgovornost prema mladima u zajednici, jer su upravo oni ti koji imaju priliku utjecati na promjene i budućnost. Njihova odgovornost je zapravo već započela u trenutku kada su se politički anagažirali ili postali aktivni članovi udruge mladih. Onoga trenutka kada iz privatne sfere uđemo u javnu imamo odgovornost prema javnosti, što često nedostaje mnogim aktivistima, bilo političke stranke ili udruge.

PREPORUKA ZA JL(R)S: Izborom kandidata osigurati što heterogeniju skupinu mladih koja će odgovorno predstavljati interese što većeg broja mladih u zajednici.

Savjet mladih nije smetnja radu gradske uprave, mladi su partneri u procesima odlučivanja koji mogu itekako učvrstiti legitimitet stranke ili koalicije na vlasti, čak i onda kada nisu predstavnici političkog podmlatka stranaka na vlasti!

9. Analiza rada prethodnog saziva savjeta mladih i planovi u skladu s Programom za mlade JL(R)S

Kada je savjet mladih konstituiran, obično se mlade prepušta same sebi, kao da je tu kraj potpore. Tek tada započinje rad s mladima. Neodgovorno je mlade prepustiti same sebi bez

organizirane potpore u obavljanju ove dužnosti. Upravo su zato potrebne osobe koje rade s mladima, koje će uputiti mlade i biti na raspolaganju mladima za upoznavanje s:

- ▶ ulogom i načinom rada savjeta mladih
- ▶ strukturom rada javne uprave
- ▶ demokratskom procedurom i protokolima za donošenje odluka
- ▶ postojećim odlukama
- ▶ problemima iz perspektive rada javne uprave
- ▶ planovima koji su u tijeku
- ▶ radom prethodnog savjeta mladih, upozoriti na greške i prednosti
- ▶ izvedbom lokalnog programa za mlade ukoliko postoji, ali i drugim strateškim dokumentima grada
- ▶ ustanovama i institucijama koje djeluju na području grada te uvesti jednostavne komunikacijske kanale za suradnju.

Ove aktivnosti se u većini slučajeva ne održavaju, a mladi savjetnici su prepušteni sami sebi pa jedva čekaju da im mandat završi. Zato je hitno potrebno **profesionalizirati rad s mladima**, kako bi se osiguralo da sva tijela i oblici organiziranog djelovanja za mlade mogu djelovati u zakonskim okvirima koji postoje.

PREPORUKA ZA JL(R)S: Ukoliko grad/općina/županija nema sredstava za zapošljavanje novog profesionalnog djelatnika za rad s mladima, moguće je, što je praksa u mnogim gradovima u EU, ove poslove prepustiti udrugama ili pojedincima koji djeluju u ovom području – iskusnim zagovarateljima javnih interesa mladih, koji poznaju rad JL(R)S i funkcioniranje javnih politika. Sredstva za zapošljavanje ili (su)financiranje rada s mladima mogu se osigurati iz programa i fondova EU (na primjer, Europski socijalni fond), ali i kroz nacionalni program nadležnih ministarstva.

Jedinice lokalne/regionalne samouprave, povežite se s iskusnim stručnjacima za rad s mladima u organizacijama mladih/za mlade koji posjeduju kompetencije potrebne za rad s mladima u ovom kontekstu.

OSTALI VAŽNI UVJETI ZA USPJEŠAN RAD SAVJETA MLADIH

Prostor za rad

Važno je za mlade da grad/općina/županija osigura prostora za djelovanje (sastanke, sjednice, javne tribine i sl.). No, najčešće je mladima prostor unutar gradskih uprava (na primjer, gradska vijećnica) neprivačan te se zbog nepovezanosti s gradskom upravom ne odazivaju rado na javne forume i/ili tribine u organizaciji savjeta mladih. U tom slučaju, **uputno je povezati se s centrima, klubovima i sličnim prostorima za mlade, koji predstavljaju prostor primjeren za rad s mladima i za**

mlade. Prostorije gradskih uprava to sigurno nisu, radi predznaka političkog i administrativnog aparata, što kod mnogih mladih izaziva nelagodu i otpor. Svaki grad ima različite prostore koje ne koristi te neki od tih prostora mogu biti namijenjeni mladima, u svrhu rada savjeta mladih. Što je još važnije, **osiguravanje čak i malog prostora može potaknuti mlade da razviju svoje potencijale, a to je ujedno i prilika da se iz tog okupljanja razvije i lokalni info centar za mlade, a kasnije klub/centar za mlade.** No, najčešća pogreška u odnosu vlasti prema mladima je što službenici ili političari odlučuju o tome koji i kakav prostor treba mladima bez da su mladi sami odabrali između više ponuđenih opcija. Posljedica toga je da se mladi osjećaju loše jer im se nude opcije koje uopće ne odgovaraju njihovim potrebama, dok se “odrasli” ljute zašto mladi ne prihvaćaju njihove (velikodušne) ponude. Ovo je pogrešan pristup, jer mladi moraju sami stvarati okruženje u kojem će se sastajati. Druga pogreška je što se takvi prostori uređuju u skladu sa slikom “odraslih” o tome što treba mladima, pa ti prostori najčešće nikada ne zažive. I u ovom slučaju, kao i u prethodnima, mladi moraju sudjelovati u svim procesima donošenja odluka, pa tako i u odabiru, uređenju i namjeni odnosno programu unutar njihovog prostora.

Financiranje rada savjeta mladih

Savjet mladih može i treba imati proračun za svoj rad sukladno (godišnjem) programu rada koji se temelji na istraženim odnosno utvrđenim potrebama mladih u zajednici te na konkretnom planu rada Savjeta kako bi se postigli ciljevi sukladno utvrđenim prioritetima. Proračun će ovisiti o mogućnostima svake jedinice lokalne/regionalne samouprave.

Zakonom je propisano da je JL(R)S dužna osigurati financijska sredstva za rad savjeta mladih i to, na primjer, za sljedeću vrstu aktivnosti:

- ▶ radionice o potrebnim komunikacijskim vještinama, i drugim znanjima i vještinama potrebnim za javno zagovaranje,
- ▶ komunikacijske kampanje,
- ▶ neformalne edukacije,
- ▶ istraživanja potreba mladih (ne samostalno već uz podršku vanjskog, neovisnog stručnjaka koji se bavi istraživanjem mladih), odlasci na konferencije mladih (učenje, umrežavanje, lobiranje),
- ▶ podršku projektima mladih/za mlade koji se realiziraju sredstvima ostvarenim putem javnih
- ▶ poziva za programe javnih potreba

Kako rad savjeta mladih uključuje poticanje i osposobljavanje mladih na sudjelovanje, ono ne uključuje i ne garantira mladima financiranje aktivnosti važnih za mlade u zajednici. Mladi moraju imati priliku da provode aktivnosti za mlade, a uvjeti za financiranje moraju biti prilagođeni mladima. Stoga je važno da se osigura posebna aktivnost ili program u proračunu u koji će potpuno biti uključeni mladi i za mlade.

Savjet mladih je taj koji bi trebao (kada već teško ostvaruje svoju savjetodavnu ulogu drugdje) biti potpuno uključen u donošenje prijedloga za financiranje gradskom vijeću te propisivanje uvjeta za ovu “proračunsku poziciju”. Važno je osigurati mladima da i kroz ovu mogućnost prijave svoje potrebe i realiziraju ih, uz potporu i potpuno uključivanje mladih.

Najveća pogreška dosadašnjih saziva savjeta mladih je bila upravo u tome što su kroz “proračun za rad savjeta mladih” željeli nadomjestiti nedostatak mogućnosti za “ulazak” projekta mladih u proračun. Financiranje rada savjeta mladih treba biti usmjereno na osnaživanje mladih za sudjelovanje, a uloga je JL(R)S da omogući da se rezultati rada savjeta mladih i financiraju – da omogući mladima da ostvaruju projekte za mlade.

PREPORUKA ZA JL(R)S: uvedite stavku u proračunu (poziciju, aktivnost u proračunu) za “projekte mladih”, za koja sredstva će se prijavljivati projekti mladih, inicijative mladih, u kojoj će biti i namjenska sredstva za izgradnju kapaciteta organiziranog djelovanja mladih, prilagođene edukacije. Savjet mladih trebao bi predlagati projekte općinskom/gradskom/županijskom vijeću za ovu proračunsku aktivnost (program).

Budući da savjet mladih nije pravno tijelo, nema pravnu osobnost, ne može samostalno plaćati troškove nastale u tijeku rada. Za svaki trošak mora dobiti odobrenje osobe koja je zadužena za njih, kao što niti ne može napraviti troškove bez odobrenja. Princip rashoda iz javnih prihoda je da se on može trošiti samo namjenski, što znači da nadležno tijelo donosi odluku o tome što se smatra opravdanim troškova što ne, no oni svakako moraju biti u skladu s financijskim planom.

Način trošenja i izdavanja odobrenja (procedure) definiran je zakonom o proračunu i drugim zakonima (fiskalna odgovornost dužnosnika i čelnika) odnosno nadležnim zakonima kojima se regulira način trošenja javnih prihoda. Na primjer, gradsko vijeće donosi odluku o proračunu, pa se sredstva iz proračuna mogu trošiti samo onako kako je odlučilo to tijelo. Budući da uvijek postoje rizici i nepredviđeni događaji, tako se i sredstva mogu prenamjeniti bez promjene odluke gradskog vijeća, no samo u manjem iznosu, za što se traži odobrenje nadležnog čelnika (pročelnika odjela koji je odgovoran za tu aktivnost u proračunu). Konkretnije: ne može se platiti račun unaprijed, nego tek kad je izvršen i to samo namjenski. O detaljima procedure odluku donosi gradonačelnik jer je izvršno tijelo, a u skladu sa zakonima.

U tom smislu, savjet mladih nema potrebe posebno voditi financijske izvještaje budući ne mogu imati troškove ukoliko nisu u skladu s financijskim planom. Kako su programi i financijski planovi više ili manje detaljni, tako se podnosi i izvješće.

Za rad savjeta mladih važno je odrediti ciljeve rada, te potencijalne mogućnosti (aktivnosti) kako će se ti ciljevi realizirati. Na primjer, ako je cilj povećati sudjelovanje mladih, tada će troškovi komunikacijske

kampanje, poput plakata, radionica, putnih troškova i sl. biti opravdani troškovi. Ili, ukoliko je cilj promicanje zdravih stilova života mladih, tada će opravdani troškovi biti oni koji su nastali, na primjer, zbog provedbe istraživanja o zdravlju i zdravim životnim stilovima mladih, aktivnosti preventivnih programa za mlade i sl. (radionice, poticanje i prijedlozi za organizaciju kvalitetnog slobodnog vremena mladih, provedba kampanje i sl.)

PROGRAM RADA SAVJETA MLADIH I FINACIJSKI PLAN

Uglavnom su programi rada savjeta mladih napisani vrlo općenito, pa sukladno tome i iznosi predviđeni za troškove određenih aktivnosti unutar plana rada. Do sada su se u praksi, više ili manje, tolerirali troškovi za pojedine aktivnosti unutar toga plana. Razlog leži u činjenici da se uglavnom ne zna što savjeti zapravo trebaju i mogu raditi. Dakle, obrasca za financijsko izvještavanje ni obrasca plana nema, pa se **preporuča uvesti sljedeću strukturu, a u skladu s ulogom i djelokrugom rada savjeta mladih i lokalnim programom djelovanja za mlade:**

- 1. ciljevi rada** (što želimo ostvariti do kraja mandata? Npr., povećati sudjelovanje mladih ili sudjelovanje u donošenju odluka)
- 2. aktivnosti** (kako ćemo to provesti? Npr., radionicama, kampanjama, organizacijom predavanja, tribina, sastancima s (grado)načelnikom/županom, sudjelovanjem u radu tijela i sl.)
- 3. očekivani rezultati i evaluacija** (kako znamo da smo ostvarili cilj?) Jasno ćemo navesti pokazatelje provedbe i rezultata.

Na primjer, pokazatelji provedbe: koliko sastanaka smo imali s (grado)načelnikom/županom? Koliko radionica smo proveli?; odnosno pokazatelje rezultata: koliko prijedloga je prihvaćeno, koliko je bio interes mladih, koliko novih projekta mladih je prihvaćeno za financiranje i sl.

Kako se za svaki cilj zasebno provode prethodna ispitivanja potreba mladih i zagovaraju interesi mladih tako se i aktivnosti prilagođavaju stvarnom stanju i potrebama. Sukladno tome, troškovi za provedbu moraju biti fleksibilni, te omogućiti savjetu mladih da prilagode aktivnosti ciljevima, pa tako i troškove. Troškovi za rad savjeta mladih obično su u proračunu na jednoj proračunskoj poziciji, pa je moguće i treba ostaviti savjetu mladih da unutar te pozicije mogu slobodno i fleksibilno preraspodijeliti troškove, ali u skladu sa ciljevima aktivnosti. Svako birokratiziranje oko provedbe plana iz aspekta pojedinih aktivnosti će demotivirati mlade, stoga je potrebno odrediti ciljeve te ostaviti mjesta za one potrebe koje se pojave tijekom rada odnosno realizacije.

PREPORUKA ZA JL(R)S: u program rada uvrstite najvažnije:

- ◆ ciljeve rada (djelovanja) savjeta mladih,
- ◆ općenito vrstu aktivnosti te
- ◆ okvirne iznose troškova za realizaciju aktivnosti.

PRIMJER DOBRE PRAKSE

"Grad Cres nastoji u svakom koraku djelovanja podupirati svoje mlade, a Klub mladih "Susajda" je stožerna udruga koja ih okuplja. Udruga ima dugačku povijest i u njoj su nekad volontirali i sadašnji gradski vijećnici, županijski vijećnici i gradonačelnici. Iz njenog rada su proizašle i brojne druge grupe, poput klape, ali i maškarana udruga "Vežgani" te se diči dugogodišnjom tradicijom. Cilj gradske politike djelovanja za mlade jest okupiti sve udruge i inicijative u koje su mladi uključeni te putem Savjeta mladih, okupivši ih na jednom mjestu, formirati koherentnu strategiju usmjeravanja mladih na lokalne inicijative. Takva politika bi trebala proizvoditi jednu novu propulzivnu generaciju naučenu na prepoznavanje i razvijanje lokalnih resursa.

Savjet mladih Grada Cresa konstituiran je 1. travnja 2014. Savjet je, kao i prije ovog saziva, funkcionirao najviše preko udruge Susajda, koja je organizacija civilnog društva prvenstveno orijentirana na mlade. Udruga nam služi za organizaciju raznih događaja (gastro eventi, filmski festival, festival elektronske glazbe, humanitarne akcije...) na kojima sav posao obavljaju mladi volonteri, svi članovi udruge (njih oko 50) te u tome imamo veliku potporu Grada i Županije, pogotovo našeg gradonačelnika, a jedan od vijećnika je i član udruge. Na taj način svi mladi su uključeni u organizaciju i izvršavanje većih događaja te time stječu razna iskustva. I što je najvažnije, na taj način osiguravamo da se glas svih mladih i njihove potrebe predstave kroz Savjet mladih. Kao udruzi, dodijeljen nam je prostor bivšeg zimskog kina i disco kluba koji savršeno odgovara našim potrebama te se u njemu osim svakodnevnih događaja, organiziraju i proslave rođendana za djecu, na katu je opremljena mini teretana a i lokalni bendovi održavaju probe u tom prostoru. Kao Savjet mladih na godišnjoj razini organiziramo ankete u kojima nam mladi iskazuju na svoje potrebe, koje nam služe da prenesemo mišljenje mladih Gradskom vijeću te u kojem smjeru bi se trebalo raditi u našoj udruzi. Smatram da je naš način, s udrugom mladih koja funkcionira i organizira događaje za mlade, Savjetom mladih koji prenosi mišljenje i potrebe mladih Gradskom vijeću te Vijećem i gradonačelnikom koji uvažavaju ta mišljenja i potrebe, pravi model rada koji planiramo još poboljšati."

Igor Rizvić, predsjednik Savjeta mladih Grada Cresa
Dragan Medarić, Udruga Klub mladih Susajda
Marin Gregorović, gradski vijećnik

IZRADA LOKALNOG PROGRAMA ZA MLADE

IZRADA LOKALNOG PROGRAMA ZA MLADE

Sljedeće poglavlje govori o osnovnom dokumentu koji je programski okvir za javne politike za mlade na lokalnoj razini ali i za djelovanje savjeta mladih. Riječ je o lokalnom i regionalnom programu za mlade. Bez ovoga okvira mladi mogu samo nagađati potrebe mladih i izgubiti se u šumi različitih interesa. Stoga je nužno da svaki grad/općina/županija donese ovakav dokument. Donosimo prijedlog hodograma za izradu lokalnih programa za mlade koji se pokazao uspješnim i koji u svim fazama izrade uključuje mlade, a posebno savjete mladih koji imaju ključnu ulogu u izradi, provedbi, praćenju i evaluaciji lokalnog programa.

Jedna od aktivnosti i važna uloga savjeta mladih je praćenje provedbe, ali i sudjelovanje u izradi i evaluaciji lokalnih (regionalnih) programa za mlade.

Lokalni program za mlade je dokument koji obvezuje JL(R)S na ispunjavanje ciljeva u skladu s potrebama, u ovom slučaju mladih. To je strategija za mlade, kojom se definiraju i kriteriji za financiranje programa javnih potreba i ulaganja iz javnih prihoda. Njega usvaja gradsko/općinsko vijeće. Nositelji izrade upravo zbog toga jesu gradske/općinske uprave uz uključivanje mladih i stručnu potporu vanjskih suradnika.

Kako bi se osiguralo i potaklo JL(R)S da donesu lokalne programe za mlade, Ministarstvo socijalne politike i mladih raspisuje natječaj svake godine kojim financira izradu programa za mlade, a u kojima su prijavitelji i nositelji izrade (projekta) JL(R)S, uz obavezno partnerstvo udruge mladih/za mlade. Na taj način se osigurava sudjelovanje mladih u izradi i provedbi. **Savjet mladih je upravo to savjetodavno tijelo koje prati izradu i provedbu te nastoji u svim fazama biti uključen, kako bi se obuhvatilo što više potreba mladih u zajednici.** Kako naše JL(R)S nemaju iskustva, a često niti kapaciteta u provedbi i izradi strateških dokumenta, a posebno onih koji se tiču mladih, predlažemo da se prilikom izrade lokalnih programa za mlade koristi hodogram i metodologija koju ćemo ukratko opisati. Također, preporučamo u izradu uključiti relevantne dionike u radu s mladima, s iskustvom rada s mladima u zajednici, izradi lokalnog programa za mlade te poznavanju aktualnih EU politika za mlade.

HODOGRAM IZRADE, UPORIŠTA I METODOLOGIJA

Izrada programa za mlade mora biti u skladu s načelima i preporukama za izradu strateških dokumenata iz područja javnih politika na koje se odnose. Kako smo dio političkog okruženja u kojem su već davno donositelji političkih odluka uvidjeli važnost sudjelovanja mladih u procesu donošenja

odluka te definirali smjernice za kreiranje javnih politika za mlade i s mladima, u izradi lokanih programa preporuča se koristiti preporuke, metodologiju i dobru demokratsku praksu okruženja. Tako se pri izradi lokalnih programa za mlade, koriste sljedeći međunarodni i nacionalni dokumenti:

- ◆ UN-ova strategija za mlade – preporuke, struktura i načela,
- ◆ EU strategija za mlade 2010. - 2018. – ulaganje i osnaživanje mladih,
- ◆ EU povelja o sudjelovanju mladih u gradovima i regijama,
- ◆ Nacionalni program za mlade za razdoblje 2014. - 2017. godine,
- ◆ Zakon o savjetima mladih,
- ◆ Zakon o mladima (u izradi) te
- ◆ usklađivanje međusektorskih strategija koje se odnose na mlade

EU PRIORITETI I ALATI

Mladi svih država EU imaju mnoga zajednička obilježja jer su u tijeku slični kulturni, ekonomski i opće društveni procesi, bez obzira na različitosti pojedinih zemalja članica. Temeljem dugoročnog praćenja potreba mladih u EU, određeni su zajednički prioriteti i izazovi za politike prema mladima.

Prioriteti/izazovi mladih EU mogu se sažeti u 4 osnovna:

obrazovanje,

zapošljavanje,

društveno uključivanje i

zdravlje

Kako je temeljna vrijednost europskog društva i demokracije aktivno građanstvo, ono se odnosi i na mlade. Kao **osnovni alati za unaprijeđivanje pojedinih područja djelovanja za mlade u EU strategiji za mlade** do 2018. godine, ističu se sljedeći:

građansko i političko sudjelovanje,

volonterstvo,

stvaralaštvo i poduzetništvo,

sport i

globalno uključivanje (mobilnost)

OPĆI CILJEVI IZ EU STRATEGIJE ZA MLADE

Temeljem provedenih istraživanja o mladima EU i poražavajućih rezultata, definirani su **opći ciljevi javnih politika za mlade**, zajedničkih svim državama članicama:

1. pružiti više jednakih mogućnosti za mlade u obrazovanju i na tržištu rada
2. potaknuti mlade da budu aktivni građani i sudjeluju u društvu, na svim nivoima, od obitelji, grupe vršnjaka, škole, fakulteta, posla (tvrtke) do sudjelovanja u donošenju političkih odluka

TKO SUDJELUJE U IZRADI LOKALNOG PROGRAMA ZA MLADE?

Želimo li izbjeći što je više moguće površnost i pristranost, a naročito da program bude “prazno slovo na papiru”, potrebno je uključiti različite dionike. Važno je da budu uključeni nezavisni vanjski stručni koordinatori, posebice radi interpretacije dobivenih podataka, strukturiranja javnih rasprava i sl.

U izradu lokalnog programa za mlade predlaže se uključivanje sljedećih dionika čijom suradnjom ćemo doznati više o mladima u lokalnoj zajednici iz različitih perspektiva:

- ▶ **vanjski koordinatori** - na primjer, regionalni info centar za mlade, udruge/ustanove specijalizirane za istraživanja
- ▶ **unutarnji koordinatori:**
 - a. **(lokalne) udruge mladih i za mlade** (kapacitirane za provedbu istraživanja i drugih aktivnosti iz hodograma izrade programa za mlade) i
 - b. **grad/županija** (jedinice lokalne/regionalne samouprave)

Uključivanje mladih od iznimne je važnosti u svim fazama izrade i to **raznih oblika organiziranog djelovanja mladih te mladih općenito**, uz važnu ulogu savjeta mladih kao koordinatora među mladima. Preporuča se uključiti i **ostale dionike koji utječu na život mladih** (na primjer, društvene institucije) u lokalnoj zajednici.

FAZE IZRADE PROGRAMA ZA MLADE

Istraživačka strategija i metodologija prikupljanja podataka o mladima ne može biti temeljena samo na jednoj metodi već mora obuhvaćati različite faze i metode budući je **izrada programa za mlade proces**.

Što znači “evidence based policy”?

To su politike za mlade temeljene na istraživanju potreba mladih, odluke donesene na objektivnim pokazateljima, konkretni dokazi o potrebama/problemima, iskustva i stanje na terenu. Pri donošenju strateških dokumenta ili odluka svaka predložena mjera mora imati uporište u rezultatima istraživanja, a ne na političkim “željama”.

Kako možemo pokrenuti ovakav pristup u donošenju odluka?

Neka program za mlade bude primjer za izradu drugih programa i strategija JL(R)S.

Važne faze izrade lokalnog programa za mlade koje preporučamo jesu:

1. **prikupljanje podatka o mladima** (*evidence based policy*) u koje su uključeni unutarnji koordinatori u zajednici (udruga mladih/za mlade, mladi i grad/županija) i vanjski koordinatori
2. **strukturirani dijalog s mladima - metoda konzultacija i uključivanja mladih na lokalnoj razini** (svi dionici: udruga mladih/za mlade, mladi i grad/županija)
3. **uključivanje šire zainteresirane javnosti**
4. **donošenje političke odluke o prihvaćanju programa**

1. FAZA IZRADE – PRIKUPLJANJE PODATKA O MLADIMA

Kako bismo započeli izradu programa za mlade, moramo **započeti s prikupljanjem podataka i dokumenata za analizu**. Prikupljaju se podaci kojima se stvara mozaik životnih uvjeta mladih i to:

- ▶ **različiti izvori podatka:** službene statistike (opći sociodemografski podaci o mladima i dr.), upravni akti grada, izvještaji o radu na lokalnom i nacionalnom nivou i dr. (tzv. triangulacija podataka)
- ▶ **pokazatelji za analizu** - prema preporukama iz EU strategije za mlade a prema područjima od interesa i djelovanja za mlade

Dakle, u prvoj fazi izrade programa za mlade važno je stvoriti sliku zajednice u kojoj mladi žive, kako bismo imali uporište za izradu programa. Najkvalitetnije je uvijek krenuti od analize postojećih resursa, jer se u toj fazi mladi upoznaju s njima, ali se i preispituju načela i rezultati.

a. Prikupljanje podatka za stvaranje “mape životnih uvjeta mladih” (kvantitativna i kvalitativna analiza) – prvi rezultati

Izvori: službene statistike, izvješća, upravni akti, obrasci za izvještavanje, intervjui s davateljima podataka

Izvršitelji: unutarnji i vanjski koordinatori

Zašto je važno doznati što čini mozaik, “mapu životnih uvjeta za mlade”?

Analizom dokumenata, čiji su izvori razne organizacije, doznajemo o ulaganjima u mlade. Često zbog dugotrajne nezainteresiranosti i mladih i donositelja političkih odluka, mnoge mogućnosti koje postoje nisu poznate. Mladi često nisu informirani o ulaganjima, čak ni oni koji su zainteresirani za aktivno sudjelovanje. **Važan cilj izrade u ovoj fazi je informirati mlade o postojećim ulaganjima i mogućnostima za mlade.** Gradske/županijske uprave, naročito one koje su organizirane u više upravnih odjela, često zbog orijentiranosti na izvršavanje zadataka u odjelu nisu upoznati s drugim odjelima, stoga se odluke donose bez savjetovanja unutar uprave. Isto tako često, teško i sporo surađuju ustanove i organizacije koje imaju različite osnivače i razinu upravljanja, na primjer, Centar za socijalnu skrb i škole ili čak dvije škole međusobno. Upravo sagledavanjem što je više moguće različitih djelatnosti približavamo i povezujemo ove organizacije.

Tko mora biti uključen u ovu fazu?

- ▶ **unutarnji koordinatori iz zajednice (udruga mladih/za mlade i gradska/županijska uprava)**
- ▶ **vanjski koordinatori**
- ▶ **sve ustanove, organizacije civilnog društva koje postoje na razini grada/županije koje u svom djelokrugu rada imaju mlade.**

Strukturirani dijalog s mladima (metode konzultacije na nivou EU, od 2005. dalje) - otvorena metoda koordinacije na lokalnom i regionalnom nivou

Metoda otvorene koordinacije omogućava da se na različite načine prikupljaju podaci o potrebama mladih, kroz savjetovanje dionika i mladih. To mogu biti metode upitnika, *on-line* ili anketno ispitivanje na terenu, otvorene rasprave, debate, sastanci ili fokus grupe. Predlažemo koristiti što je više moguće različitih metoda, a razne faze i načine konzultiranja s mladima smo nazvali ciklusi. Cilj je uključiti što više dionika, mlade, ali i sve one koji u svom radu imaju aktivnosti za mlade i/ili imaju potencijala za rad s mladima.

Uključivanje mladih u izradu lokalnog programa za mlade odvija se u više faza i različitim metodama, no cilj je postepeno interesiranje i uključivanje svih ključnih dionika. Tako se može reći da krećemo u prvo prikupljanje mišljenja o mladima kroz 1. fazu ciklusa strukturiranog dijaloga:

Kako bismo uključili što više organizacija civilnog društva, koje mogu biti ili jesu pokretači razvoja u zajednici, potrebno je utvrditi kapacitiranost organizacija civilnog društva te ispitati njihovu spremnost na rad s mladima. Osim toga, važno je doznati što su iz perspektive tih organizacija potrebe mladih. Većina udruga se u nekoj mjeri, više ili manje susreće s mladima, bilo da su korisnici, pasivni ili aktivni članovi i sl. Zato je njihovo iskustvo važno.

b. Prikupljanje podataka metodom ankete – upitnik kapacitiranosti organizacija civilnog društva i analiza spremnosti za sudjelovanje u unaprijeđenju života mladih

Poželjno je da se prikupljanje podataka vrši “uživo”, da mladi anketari osobno upoznaju mnoge udruge. No, često je to nemoguće, pa se može koristiti i slanje upitnika e-poštom, s uputama za popunjavanje, kao i uputama da se o pitanjima i odgovorima raspravlja s članovima, u samoj udruzi.

Izvori podataka: organizacije civilnog društva u zajednici (drugi rezultati)

Izvršitelji: unutanjski koordinatori (udruge mladih/za mlade)

c. Prikupljanje podataka - očitovanje ustanova i dr. relevantnih institucija, analiza sekundarnih podataka (evaluacije rada i sl.), po potrebi intervjui

Za ustanove i druge relevantne institucije predviđeno je očitovanje, zamolba za dostavom mišljenja i dokumenata te analiza dokumenta u kojima su iskazani podaci koji se odnose na mlade. Često je gotovo nemoguće doći do tih očitovanja. U mnogim JL(R)S uopće se ne može doći do takvih podataka, a u onim sredinama u kojima JL(R)S dobro surađuje s institucijama lakše će se dobiti traženi podaci.

Izvori podataka: ustanove i druge relevantne institucije

Izvršitelji: unutanjski i vanjski koordinatori

d. Analiza rezultata radi pripreme obrazaca za internetsku raspravu sa sudionicima, a prema područjima djelovanja za mlade

Izvori: rezultati kvantitativne i kvalitativne analize svih provedenih metoda prikupljanja podataka u prethodnim koracima

Izvršitelji: vanjski koordinatori

2. FAZA STRUKTURIRANOG DIJALOGA

Kada smo prikupili što više podataka i imamo uvid u nove podatke i mišljenja o mladima, oblikujemo obrazac koji sadrži dva dijela:

- ▶ prvi dio je informativan, a u njemu se iznose ciljevi izrade programa za mlade,
- ▶ drugi dio sadrži sažetak prikupljenih podataka odnosno:
 - ▶ problema (što?),
 - ▶ potencijalnih rješenja (mogućnosti za rješavanje – kako?) i
 - ▶ uključenost dionika (tko treba biti uključen).

Od svih uključenih u prethodnu fazu traži se ponovno sagledavanje i iznošenje mišljenja i prijedloga za rješavanje iznesenih problema iz perspektive njihove organizacije. To prikupljanje može biti organizirano internetskim putem, kroz radionice ili terenski. Koja metoda će se koristiti ovisi o stanju svijesti o važnosti sudjelovanja, građanskoj pismenosti i sl., ali i financijskim mogućnostima.

e. Prikupljanje podataka o stanju “na terenu” (kvalitativna analiza): prikupljanje podataka o problemima mladih, internetskom raspravom sa svim dionicima putem obrasca za internetsku raspravu o problemima mladih prema područjima djelovanja

Ove faze ujedno su i prilika za mobilizaciju zajednice za aktivnije uključivanje mladih. Ukoliko udruge mladih, koje su koordinatori izrade, organiziraju razna događanja u kojima će potaknuti mlade na sudjelovanje u daljnjim fazama izrade, taj program za mlade imati će punu podršku mladih i bit će “njihov”, a ne još jedan od nametnutih dokumenta. Važno je iskoristiti svaku priliku približavanja mladih mladima, raznih strukturama mladima, kako bi se stvorili razni komunikacijski kanali za suradnju na provedbi programa.

Izvor: rezultati internetskog prikupljanja podataka i očitovanja ustanova i drugih relevantnih institucija

Izvršitelji: unutrašnji koordinatori

Sljedeća faza izrade programa za mlade obuhvaća prikupljanje mišljenja, tada već senzibilizirane zajednice:

f. Analiza rezultata interentskog prikupljanja podataka o problemima mladih – potrebno: materijal za javni forum/raspravu

Izvor: rezultati internetske rasprave sa svim dionicima

Izvršitelji: vanjski koordinatori

3. FAZA IZRADA – UKLJUČIVANJE ŠIRE ZAINTERESIRANE JAVNOSTI I DONOŠENJE POLITIČKE ODLUKE
O PRIHVAĆANJU PROGRAMA

3. FAZA STRUKTURIRANOG DIJALOGA

Kada smo u prethodnim fazama već “zagrijali” i donekle upoznali različite dionike i mlade s mogućnostima, pozivamo ih na “**otvoreni javni forum**” (javnu raspravu, savjetovanje), kako bi “licem u lice” svi zajedno još jednom sagledali potrebe mladih. Važno je privući što više dosadašnjih sudionika na ovo javno okupljanje, kako bi u radnim skupinama zajedno razmatrali istaknute probleme. Isto tako, važno je privući što više donositelja političkih odluka, kako bi bili upoznati s iskazanim problemima i uključeni u raspravu. Tako se postiže “politički konsenzus” što je izuzetno važno za prihvaćanje programa za mlade. Na primjer, u Labinu je u ovoj raspravi sudjelovao gradonačelnik u skupini koja je raspravljala o poduzetništvu i zapošljavanju mladih, a u rad su se uključili i vijećnici. U prethodnim fazama je aktivna bila zamjenica gradonačelnika. U Poreču je vrlo aktivna u izradi njihovog prvog programa za mlade bila zamjenica gradonačelnika, ali i gradska uprava.

g. Javni forum/rasprava o problemima prema područjima djelovanja za mlade

Materijali za javni forum dostavljaju se svim sudionicima prijašnjih faza kako bi bili informirani o onima koji su aktivno sudjelovali i o onima koji nisu. Cilj je da se kroz sve faze stalno otvara mogućnost različitim dionicima da se uključe na različite načine i daju svoj doprinos.

Izvor: rezultati analize – materijal za javni forum (prezentacija rezultata)

Izvršitelji: mladi (stručnjaci) sudionici i osobe zadužene za rad s mladima te članovi političkih, predstavničkih i/ili izvršnih tijela te predstavnici organizacija civilnog društva (koje imaju programe za mlade) – svi!

h. Analiza i sastavljanje izvješća s preporukama – izrada prijedloga lokalnog programa za mlade

Izvor: svi do tada prikupljeni podaci iz prethodnih faza

Izvršitelji: vanjski koordinatori

Kada se konačno izradi prvi prijedlog programa za mlade, objedine svi podaci i prikupljeni prijedlozi, tekst se daje na čitanje ili prethodne konzultacije sudionicima prikupljanja podataka, odnosno ključnim akterima (dionicima).

U ovoj fazi važno je:

i. Obaviti prethodne konzultacije sa sudionicima istraživanja i drugim dionicima

Ove konzultacije mogu biti izvedene e-poštom ili kroz predstavljanje, što ovisi o sredini i mogućnostima.

Izvor: prijedlog lokalnog programa

Izvršitelj: unutarnji

j. Internetsko savjetovanje sa zainteresiranom javnosti o prijedlogu lokalnog programa za mlade

Pročišćeni tekst, odnosno njegov sažetak, objavljuje se na internetskim stranicama općine/grada/županije kako bi sva zainteresirana javnost mogla još jednom dati svoje primjedbe.

Izvor: primjedbe na prijedlog lokalnog programa za mlade s prethodnih konzultacija

Izvršitelj: unutarnji

Posljednja faza izrade:

k. Pročišćeni tekst prijedloga programa za mlade staviti u proceduru za usvajanje, rasprava na gradskom vijeću

Važno je da u sve faze bude uključen savjet mladih, kako bi na sjednici gradskog/općinskog vijeća ili županijske skupštine mogli raspravljati o potencijalnim preprekama u slučaju pitanja i rasprave o programu.

Cilj izrade je usvajanje dokumenta na gradskom vijeću ili županijskoj skupštini pa ulazimo u formalnu fazu izrade programa za mlade:

l. Odluka o usvajanju programa na gradskom vijeću/županijskoj skupštini

ŠTO SADA KADA IMAMO LOKALNI/REGIONALNI PROGRAM ZA MLADE?

Tek sada, kada imamo smjer, imamo i kriterije za financiranje. Sada, moramo u skladu s proračunskim mogućnostima u radnim skupinama planirati konkretne aktivnosti za provedbu mjera. Upravo je ova faza dodatna prilika za sve mlade da se ponovo uključe.

Najveći problem koji se ističe nakon izrade strategija, na bilo kojoj razini, je izostanak **izrade akcijskog plana**, kojim se točno definiraju aktivnosti kojima ćemo realizirati preporučene mjere odnosno ciljeve. Strategije ili programi zahtijevaju redefiniranje kriterija za financiranje i zato je važno da su donositelji političkih odluka i službenici cijelo vrijeme uključeni u izradu.

Potrebno je uskladiti kriterije za financiranje programa javnih potreba, ali i redefinirati neke razvojne

programe JL(R)S. Tu se nailazi često na “otpor birokracije” jer zahtijeva promjenu u uobičajenom pristupu. No, upravo **je uloga savjeta mladih da zagovara ove promjene, kako bi mogla pratiti provedbu programa za mlade.**

m. Izrada akcijskog plana – kratkoročni provedbeni planovi

Radne skupine za izradu akcijskog plana prema područjima djelovanja za mlade (ciljevima i mjerama) imaju zadatak kreirati i predlagati konkretne aktivnosti kojima će se moći realizirati ciljevi iz programa za mlade. To često znači da predlažu i promjenu kriterija za financiranje i uvođenje evaluacije koja najčešće izostaje. **Sastav radnih skupina od izuzetne je važnosti za praćenje i provedbu akcijskih planova.** Akcijski planovi su kratkoročni, a planiranje ovisi o mogućnostima i realizaciji. Neke mjere će se realizirati već prve godina, a neke neće ni do kraja isteka. **Svake godine treba evaluirati plan kako bi se moglo pratiti izvedbu, jasno definirati pokazatelje provedbe i rezultata.**

Savjetujemo sljedeći sastav: predstavnici savjeta mladih, predstavnici drugih skupina mladih (organiziranih oblika mladih) ovisno o području djelovanja, predstavnici gradskih službi (upravnih odjela), ustanova i drugih institucija na razini grada.

PODRUČJA DJELOVANJA IZ EU STRATEGIJE ZA MLADE

Program za mlade bit će strukturiran obzirom na preporučena područja djelovanja za mlade iz EU strategije za mlade. Ključnu ulogu u unaprijeđenju područja djelovanja za mlade imaju savjeti mladih kao savjetodavno tijelo u procesima političkog odlučivanja i spona između mladih u zajednici i donositelja odluka te osigurana infrastruktura za mlade odnosno prostori primjereni mladima i njihovim potrebama te osposobljene osobe za rad s mladima, a to su

- ◆ klubovi i/ili centri za mlade
- ◆ stručne osobe za rad s mladima (*youth worker*)

Područja djelovanja za mlade iz EU strategije za mlade:

1. Obrazovanje i osposobljavanje - formalno i neformalno

Ciljevi: **razviti bolju povezanost između formalnog i neformalnog obrazovanja, povećanje zaposlivosti, olakšati tranziciju iz obrazovnog sustava na tržište rada**

Glavni problemi:

- ◆ rano napuštanje obrazovnog sustava i cjeloživotnog obrazovanja
- ◆ loša obrazovna postignuća/nedostatak kompetencija
- ◆ mali udio mladih s tercijalnim obrazovanjem

2. (Samo)zapošljavanje i poduzetništvo

Ciljevi: **pružiti mladima podršku za zapošljavanje, bilo kao zaposlenicima, bilo kao poduzetnicima**

Glavni problemi:

- ◆ (dugotrajna) nezaposlenost mladih
- ◆ nezaposlenost u totalnoj populaciji
- ◆ samozapošljavanje mladih
- ◆ otvaranje obrta ili tvrtki
- ◆ mladi s privremenim ugovorima o radu

3. Zdravlje i blagostanje (sport)

Ciljevi: **zdravlje i blagostanje mladih mora se podržavati, promocija mentalnog i seksualnog zdravlja, sporta, fizičke aktivnosti, zdravi stilovi života, prevencija ozljeda, poremećaja u prehrani, ovisnosti i nasilja**

Glavni problemi:

- ◆ redoviti pušači, pretilost, alkohol, uzroci smrti (samoubojstvo), psihičke smetnje,
- ◆ ozljede (prometne nesreće, nasilje, samoozljeđivanje)

4. Društveno uključivanje

Ciljevi: **prevencija i odgovornost među generacijama, zajednička solidarnost između društva, jednake mogućnosti i borba protiv svake diskriminacije**

Glavni problemi:

- ◆ rizik od siromaštva (realni i potencijalni), materijalna deprivacija, život u kućanstvima u kojima je nizak radni intenzitet;
- ◆ nedovoljna medicinska skrb, mladi u međuprostoru između obrazovnog sustava i tržišta rada...

5. Kultura i stvaralaštvo

Ciljevi: **poticati i davati podršku mladima kroz bolju kvalitetu ulaska i participacije u kulturi, promocija osobnog razvoja, unaprjeđenje sposobnosti učenja, interkulturalne vještine, razvijati i poticati fleksibilne vještine za buduće radne mogućnosti**

Glavni problemi:

- ◆ nizak nivo sudjelovanja mladih u amaterskim umjetničkim aktivnostima, nizak nivo sudjelovanja u umjetničkim aktivnostima, sudjelovanje u sportu i drugim oblicima slobodnog vremena, klubu ili drugim organizacijama za mlade, učenje najmanje dva strana jezika..

6. Alati za unaprijeđenje područja djelovanja za mlade:

6.1. Sudjelovanje (participacija) mladih

Ciljevi: **poticati sudjelovanje mladih u svim oblicima reprezentativne demokracije i civilnog društva, podrška na svim razinama**

Glavni problemi:

- ▶ nisko sudjelovanje (participacija) u političkim ili organizacijama civilnog društva, niska participacija mladih u lokalnim, regionalnim, nacionalnim izborima, niska razina izabranih mladih, niska razina mladih koji koriste internet za interakciju s lokalnim vlastima, niska razina mladih koji koriste internet za iskazivanje svojih stavova, mišljenja na webu.

6.2. Volonterske aktivnosti

Ciljevi: **podržavati volonterske aktivnosti, priznavanje vrijednosti volonterskog rada, važnost neformalnog učenja, ukloniti smetnje**

Glavni problemi:

- ▶ niska razina mladih uključenih u volonterske aktivnosti, niska razina sudjelovanja u volonterskim akcijama u zajednici, niska razina kretanja izvan zajednice (mobilnost), ne priznavanje sudjelovanja (nije sustavno).

6.3. Mladi i svijet (mobilnost, društvena pokretljivost)

Ciljevi: **sudjelovanje mladih u globalnim i međunarodnim organizacijama i aktivnostima koje promoviraju ljudska prava, održivi razvoj (globalno zatopljenje i sl.)**

Glavni problemi:

- ▶ nizak broj mladih koji sudjeluju u radu organizacija koje se bave globalnim problemima, nizak broj mladih uključenih u aktivnosti i projekte u kojima sudjeluju mladi iz drugih udaljenih krajeva svijeta.

RAD S MLADIMA (YOUTH WORK)

ŠTO JE TO I TKO SU STRUČNJACI U RADU S
MLADIMA (YOUTH WORKER)?

RAD S MLADIMA (YOUTH WORK)

Kako bi se na primjeren način provodile aktivnosti mladih i pokazala društvena briga za mlade, potrebno je osigurati profesionalizaciju rada s mladima. Države u okruženju već godinama ulažu u profesionalno osposobljavanje i obrazovanje osoba koje rade s mladima. Ovaj, kod nas još nereguliran sektor mladih, prepušten je entuzijazmu, osobnim afinitetima i stručnosti osoba koje daju potporu mladima. Ovaj sektor potrebno je što prije regulirati.

Upravo je novim Nacionalnim programom za mlade (2014.-2017.) predviđeno stvaranje infrastrukture za rad s mladima. **Tako su pokrenuti procesi za profesionalizaciju rada s mladima.**

U većini država Europske unije rad s mladima je u nadležnosti lokalnih samouprava, pa su osobe koje rade s mladima obično financirane iz proračuna gradova, a rade u centrima ili klubovima za mlade. Imaju zadatak biti potpora mladima u realizaciji njihovih potreba, oni su spona između različitih skupina mladih i gradske uprave.

Tek nam predstoji ozbiljna analiza rada s mladima, kao i definiranje sustavnog financiranja prostora koji je primjeren mladima, klubova ili centara za mlade. Ministarstvo socijalne politike i mladih prepoznalo je iskustva iz okruženja i već nekoliko godina sufinancira rad klubova za mlade, kako bi se što više prihvatila i konstituirala infrastruktura za mlade.

Klubovi i/ili centri za mlade nisu prostori koje je uredio neki grad bez uključivanja mladih u sve faze, niti samo jedna udruga mladih, to je mjesto u kojemu različite skupine mladih mogu naći potporu za svoje ideje i potrebe. Klubovi i/ili centri za mlade jesu prostor koji mladi smatraju svojim, u kojem se mogu razvijati njihovi potencijali, uz vodstvo i potporu stručnjaka u radu s mladima koje imaju sposobnost da u neformalnom okruženju pruže mladima osjećaj “da su doma”, kvalitetnu informaciju, vrlo usmjerenu na prepoznatu potrebu te mlade osobe čak kad ju i ona sama ne prepoznaje, nepristran savjet i potporu koja je mladoj osobi potrebna. Sve to u najkraćem mogućem roku, po mogućnosti odmah!

Bez ove infrastrukture daleko smo od ozbiljne i stvarne društvene brige za mlade. Većinu mjera u programima za mlade moguće je ostvariti kroz suradnju i osposobljavanje, ali i kroz profesionalizaciju rada s mladima. **Mladi iskoristite ovu priliku i (iz)borite se za osiguravanje prostora za mlade, kao i osoba koje će vam biti kvalitetna potpora!**

Rad s mladima prati vrlo živa dinamika sukladno tempu života mladih, nestabilnosti, konstantnih promjena, prilagodbi koje stručnjak u radu s mladima (*youth worker*) mora kontinuirano pratiti i

sukladno tim promjenama prilagođavati svoj rad, pristup mladima i način komunikacije te podršku. Sve navedeno ovaj rad čini naročito izazovnim, uzimajući u obzir sve otežavajuće okolnosti s kojima se udruge mladih/za mlade, kao “rasadnici“ stručnjaka za rad s mladima, susreću u svakodnevnom radu u neprofitnom sektoru. Upravo iz navedenih razloga, od iznimne je važnosti čim prije adekvatno priznati rad s mladima i osigurati uvjete za njegovo kvalitetno provođenje za dobrobit mladih u lokalnoj zajednici na koje trebamo već sutra računati.

O AUTORICI

MARTA BERČIĆ

Završila studij sociologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, završava Sveučilišni doktorski studij sociologije (na Odsjeku za sociologiju, Filozofskog fakulteta u Zagrebu, mentor dr.sc. Benjamin Čulig) iz područja metodologije (ispitivanje socijalnog kapitala).

Vanjska suradnica, **asistentica na Filozofskom fakultetu i Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci** kontinuirano od 2006. godine. Predavala više kolegija: Sociologija, Sociologija odgoja i obrazovanja, Metodologija istraživanja u kulturi, Kultura civilnog društva, Klasni identiteti i dr.

Radi na radnom mjestu više stručne suradnice za odgoj i obrazovanje u Gradu Opatiji, zadužena za programe za djecu i mlade te zadužena za rad savjeta mladih.

Voditeljica projekta Gradovi prijatelji djece, organizirala i sudjelovala više stručnih konferencija s temama sudjelovanja u procesima političkog odlučivanja djece i mladih na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Redovito se stručno usavršava iz područja rada javnih politika za mlade i djece, na primjer, 2013. godine, Finska, Jarvenpaa, Youth participation, osposobljavanje za javne politike prema mladima - problem sudjelovanja mladih, EU COMM; 2012. Agencija za mobilnost i programe EU, Osposobljavanje za strukturirani dijalog i dr.

O UDRUZI

Udruga Regionalni info centar za mlade Rijeka – UMKI od osnivanja davne 1998. godine osmišljava i provodi projekte koji za cilj imaju unapređivanje ukupnog života mladih (15-30 godina), zaštitu prava mladih, njihovo ekonomsko i socijalno osnaživanje i uključivanje u zajednicu.

Cilj Udruge je otvarati nove mogućnosti za mlade sukladno njihovim potrebama i smjernicama EU i Republike Hrvatske, osvježavanje i osnaživanje mladih za preuzimanje aktivne uloge u pozitivnim društvenim promjenama i socijalnu inkluziju, definiranje javnih politika, promoviranje i implementiranje dobre prakse rada s mladima na lokalnoj i nacionalnoj razini, promoviranje svih oblika edukacije i cjeloživotnog učenja, promoviranje jednakosti i tolerancije među mladima bez obzira na spol, dob, rasu, nacionalnost i vjeroispovjest, promoviranje i djelovanje po načelima društvenog poduzetništva.

Udruga kontinuirano i sistemski prati i elaborira ukupnost stanja života populacije mladih, pokreće inicijative i predlaže projekte i mjere za poboljšavanje uvjeta za razvoj mladih i njihovih potencijala. Kreirani programi i projekti koji se provode u Centru gotovo u potpunosti ostvaruju ciljeve navedenih područja usmjerenih ka cjelovitom razvoju mladih u lokalnoj zajednici sukladno područjima prema novom Nacionalnom programu za mlade 2014.-2017. i to u svih navedenih 7 područja: Obrazovanje, profesionalno osposobljavanje i usavršavanje u kontekstu cjeloživotnog učenja, Zapošljavanje i poduzetništvo, Socijalna zaštita i uključivanje, Zdravlje i zdravstvena zaštita, Aktivno sudjelovanje mladih u društvu, Kultura i mladi, Mladi u europskom i globalnom okruženju.

U tom cilju potenciramo povezivanje lokalne vlasti, institucija, gospodarstva i građanstva, javno zagovaramo poboljšanje i implementaciju politika za mlade na svim nivoima, usklađujući ih s onima u Europi i svijetu.

Kao regionalni info-centar za mlade iniciramo i potpomažemo osnivanje info centara i info točaka za mlade u našoj, kao i susjednim županijama koje čine našu regiju. Osim Primorsko-goranske, riječ je još o Istarskoj, Karlovačkoj i Ličko-senjskoj županiji.

Uz brojne usluge mladima koje pružamo u sklopu našeg resursnog centra za mlade, brinemo i o edukaciji i stručnom usavršavanju osoba koje pružaju usluge informiranja i savjetovanja mladih, superviziramo njihov rad, zagovaramo razvoj neprofitnih medija za mlade, te radimo na strategiji sustava informiranja i savjetovanja mladih u regiji, kao i profesionalizaciji rada s mladima općenito.

Kao temelj zagovaračkih napora, sustavnog i strateškog razvoja mreže info centara za mlade i kvalitetnih usluga informiranja i savjetovanja mladih te općenito unaprijeđenja kvalitetnog djelovanja mladih i za mlade u društvu, osmislili smo i inicirali potpisivanje Povelje o suradnji i partnerstvu Regionalnog info centra za mlade Rijeka sa svih 14 gradova u Primorsko-goranskoj županiji. Potpisivanjem povelje, gradovi su iskazali svoju otvorenost za suradnju s našom udrugom na razvoju sektora mladih, čime smo ostvarili temelje za razvoj partnerstva, a na dobrobit mladih u svim lokalnim zajednicama.

Cilj priručnika o razvoju prakse demokratskog dijaloga između mladih i donositelja odluka je osnažiti dionike u donošenju (političkih) odluka, a predstavlja još jedan u nizu doprinosa naše udruge i tima iskusnih stručnjaka u području rada s mladima i kreiranja kvalitetnih, aktualnih politika za mlade.

Namijenjen je jedinicama lokalne i regionalne samouprave (JL(R)S) odnosno svima koji u svom radu uključuju mlade i donose odluke koje se tiču mladih. Namijenjen je i mladima, kako onima okupljenima u savjete mladih tako i svim ostalim mladima koji djeluju u organiziranim oblicima djelovanja mladih ili mladima koji se tek žele aktivirati.

Rezultat je trećeg dijela našeg projekta demokratskog djelovanja mladih Neka se lokalni glasovi čuju! započetog 2011. godine te čini jednu u nizu aktivnosti kojima jačamo politike za mlade na lokalnoj odnosno regionalnoj razini te pridonosimo procesima razvoja rada s mladima na EU razini.

ISBN: 978-953-57358-3-0

AGENCIJA ZA
MOBILNOST I
PROGRAME EU

Erasmus+

